

NAŠA MISEL

Leto IV.

OMLADINSKI KULTURNO - POLITIČNI LIST Št. 8-9. (54-55)

Izhaja vsak drugi četrtek

V Ljubljani, dne 20. aprila 1939

Celoletna naročnina znaša 18 Din

Omladina – nosilec vere in življenja

Nacionalna omladina je v današnjih resnih časih postavljena pred posebno pomembne naloge in dolžnosti. Ona je nositelj vere v narodno bodočnost, dedič naše narodne svobode in državne samostojnosti ter njen najmočnejši branitelj. Tega se mora mladi rod zavedati, ko danes gleda okrog sebe. Dogodki, ki se odigravajo v Evropi, zavojevalna politika obeh diktatorskih velesil, uničenje samostojne Čehoslovaške države, aneksija Albanije, vse to je izzvalo v širokih krogih naroda težke skrbi. Nebrzdana tuja propaganda je uspela izzvati v širokih narodnih množicah deficitistično razpoloženje in ker manjka organizirane in načrtne protiakcije, se polasča zlasti nas Slovencev nevarna apatija in črnogledost.

Tu je treba pristopiti k nagli organizaciji odpor- nih sil, da zatremo bacil malodušja in da se osvestimo in obnovimo samozavest in zaupanje v sebe in svojo državo.

Poglejmo naokrog. Veliki in mali narodi, ki so ogroženi mnogo bolj nego smo mi, niso izgubili svojega duševnega ravnotežja. Oni verujejo v moč svoje narodne sile in se zavedajo, da je vse odvisno od moralnega in duhovnega poguma. Nobena tehnika ne more zlomiti misli in uničiti ideje. Duh je močnejši od tanka in letala. Naša svoboda in naše zedinjenje sta plod vere v jugoslovansko misel, ki je celo iz najtežjih porazov črpalanovih moči in iz nacionalne katastrofe bojujoče se Srbije vstala k zmagi in ne uničljivemu življenju. Naš narod je v zgodovini preživel že mnogo večje opasnosti in težje čase, kakor so današnji. Razbit in razdeljen med tuje gospodarje, izpostavljen stoletnim pritiskom in nasiljem je ohranil svojo eksistenco, ki je nikakor ne more uničiti nobena sila sedaj, ko je zedinjen in povezan v svojo lastno narodno državo. Samo eno nam je potrebno: verjeti moramo vase, v svojo moč in v svojo bodočnost.

Na našem ozemlju se križajo nemški in italijanski interesi, v čemer leži eno poročev naše varnosti. Poleg tega ima vsa Evropa in posebno še zapadne sile največji interes, da ostane naša država neokrnjena, ker je njen položaj na Balkanu eden osnovnih predpogojev evropskega ravnotežja. Vsak napad na Jugoslavijo bi torej nujno izzval spopad med napadalcem in onimi velesilami, ki danes čuvajo svetovni mir. V tem slučaju bi bila naša bodoča usoda odvisna od rezultata novega svetovnega konflikta.

Tem jamstvom mednarodnega položaja se pridružuje kot najmočnejše in najzanesljivejše poročstvo — naša lastna moč. Vsak račun o nas, bi bil račun brez krčmarja. Nihče ne more poseči nekaznovan po najmanjšem koščku naše zemlje. V slučaju preizkušnje bo Jugoslavija razvila do skrajnosti svoje moralne in fizične sile. Naša vojaška sila uživa ugled ene izmed prvih evropskih vojsk. Nihče ni v dvomu, da bi se naša armada z uspehom uprla vsakemu poskusu spreminjati meje Jugoslavije, bodisi na severozapadu, bodisi na jugovzhodu. Zlonamerna propaganda trdi, da je Slovenija v neki posebni opasnosti. Slovenija je Jugoslavija in kdorkoli bi se hotel nje dotakniti, bo zadel na celokupni jugoslovanski oborožen narod, kateremu je vsak košček slovenske zemlje prav tako dragocen, kakor katerikoli del hrvatske ali srbske. V tem slučaju bi jugoslovanska misel zaživela v vsej svoji stvarni moči. Naš narod z lahkoto postavi mnogo čez milijon moralno in tehnično dobro opremljenih bojevnikov, kar zadošča za vse naše meje. Plaćani ljudje, ki skušajo zlomiti duševno odpornost našega naroda prepričujejo nepoučene, da smo golih rok. Če bi bilo tako, bi bili mi že zdavnaj žrtev grabežljivih sil. Če nas pustijo pri miru, je to posledica predvsem naše usposobljenosti za uspešno, moderno bojevanje.

Jugoslovanska omladina mora biti v teh časih glasnik narodne samozvesti, ki je utemeljena v naši moči. Omladinase dobro zaveda, da je nositeljica onega narodnega duha in tistih fizičnih vrlin, ki soustvarile to državo in ki jamčijo njen obstoj in miren razvoj. Danes lahko opazujemo povsod, v krajih in narodnih plasteh, da je odporna moralna sila neokrnjena, kjer je močno razvita jugoslovanska zavest. Občutek življenjske povezanosti vseh delov našega naroda je danes najmočnejši. Kdor je gledal na naš slovenski rod samo, z ozkega samoslovenskega stališča, ta preživlja danes težko moralno krizo, saj so mu dogodki okoli nas dokazali, da so bili njegovi načrti in ideje grajene v irealnem svetu. Osamljeni Slovenci bi bili danes kakor list v viharju. Kdor pa veruje v jugoslovenstvo, ta je danes miren in samozavesten, ker se zaveda, da leži moč Jugoslavije v usodni in neporušni povezanosti Slovencev s Hrvati in Srbi. Najmočnejše okrepčilo za naš narod v današnjih resnih in negotovih časih je zato vera v jugoslovenstvo in zaupanje v narod-

no edinstvo. Iz te vere in iz tega zaupanja črpamo sile za odpor.

Nacionalna omladina je dolžna, da organizira ta odpor in se mu postavi na čelo. Ne gre za nobene nasilne akcije, za nobena razračunavanja in obračunavanja, nego gre za načrtno pobijanje vsakega malodušja v našem narodu, za dviganje njegove samozvesti in za preprečevanje razdornega delovanja plačanih ljudi. Gre za pobijanje vseh onih malih in velikih pojavov v vsakdanjem življenju, ki slabe narodni odpor. Jugoslovanski nacionalist bo v besedi in dejanju pri vsaki priliki izpovedoval svojo trdno vero v moč našega naroda in

naše države. Pobijal bo povsod zlobne in bedaste govorice, ki se kakor mrčes pojavljajo po naših krajih. Porabljal bo vsako priliko, da z nacionalno ali kulturno manifestacijo pokaže svojo ljubezen do Jugoslavije in svojo odločno voljo braniti narodno svobodo proti vsem in vedno. — Nacionalna omladina je sedaj bolj kot kdaj poklicana in dolžna, da ne pusti zapasti starejše generacije pasivnosti in apatiji. Ona naj bo nosilec mobiliziranega duha celokupnega našega naroda. S svojo aktivnostjo na vseh poljih javnega, prosvetnega, socialnega in političnega delovanja naj izžareva svojo čudežno silo življenja in optimizma. Ako bo to storila, bo izpolnila svojo dolžnost in bo vredna svojih mladih generacij — predhodnic.

Poziv omladine narodu

Pustimo na strani vse, kar nas razdvaja

Vodeni z globoko ljubeznijo do usode in svobode naše države in naroda, ter iskrene želje, da se končno v svetu ostvari trajen in časten mir med svobodnimi in neodvisnimi narodi in njihovimi državami, se danes v teh resnih časih obračamo na mlado generacijo naše države in na rodoljubno javnost, izjavljajoč v imenu tisočev in tisočev omladincev, katere predstavljamo:

1. Mlada generacija naše države smatra, da je popolno ohranjanje naše državne ter nacionalne neodvisnosti osnovna dolžnost vseh, posebno pa mladine, ki mora ohraniti svojo državo ter svobodo Jugoslavije, stvaritev ogromnih in krvavih narodnih žrtev. Ona izjavlja svojo pripravljenost, da z vsemi silami brani to neodvisnost, da brani teritorialno integriteto in nedotakljivost mej Jugoslavije.

2. Istočasno izjavljamo, da se bomo odločno borili proti duhu defetizma, oklevanja ter kapitulacije in proti vsakemu poizkusu, da se na ta način zlomi odporna sila države.

3. Radi ostvaritve te naloge, pozivamo vse omladinske organizacije, vse zdrave nacionalne sile, da združijo svoj napor za dobrobit države in naroda. Pustimo ob strani vse, kar nas razdvaja, združimo vse svoje sile v obrambi neodvisnosti države in bodočnosti naroda in njegove mladine.

4. Odločimo se, da se s skupnimi silami vržemo na delo vzgoje mladine v narodno-obrambni duhu, na delo jačanja nacionalne zavesti, pravičnega pojmovanja narodnih ter državnih potreb in resnosti časa, v katerem živimo. Potrebno je tudi pristopiti k pripravi naše mladine za čim koristnejšo službo državi v primeru potrebe.

5. Da bi se moglo sprovesti popolno edinstvo mladine, je potrebno storiti vse

za vzpostavljene bratske sloge ter moralnega zaupanja srbske, hrvatske ter slovenske mladine. Apeliramo na vse faktorje državnega in javnega življenja, da se v interesu obrambne sile države vsa notranja vprašanja rešijo čim preje in na način, ki bo zagotovil popolno slogo, svobodo in enakopravnost vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev. Zahtevamo, da se naša država — vodena po združenih silah najizrazitejših moralnih predstavnikov narodnega zaupanja — v polni meri usposobi, da bo naš narod v ljubezni in bratstvu lahko stopil na branik naše skupne države, radi obrambe njenih mej in svobode.

Omladina Sokola Kraljevine Jugoslavije, Akcioni odbor studentskih stručnih udruženj, Savez skauta Kraljevine Jugoslavije, Zadruga omladina Jugoslavije, Omladinska sekcija Ženskog pokreta, Prosvetni klub »Privrednikov« omladine, Udruženje lekara stažera, Udruženje nezaposlenih profesorjskih kandidata, Studentska sekcija Hrišćanske zajednice mladih ljudi, Akademski Aeroklub, Akademski sekcija Crvenog krsta, Odjeljenje trezvene mladeži medjunarodnog Guttemplerskog reda, Studentski mirovni odbor, Odbor studentskih kulturnih udruženj, Omladina »Seljačkog kola«, Udruženje studenata Ekonomsko-komercijalne visoke šole, Udruženje studentkinja, Akademski sekcija Društva prijatelja Francuske, Omladinska sekcija Jugoslovansko-Čehoslovačke Lige, Redakcija »Mladost«, Redakcija »Beogradskog studenta«, Redakcija »Mlade kulture«.

Poziv omladine naše prestolnice govorim sam za sebe. Mi ga z navdušenjem priobčujemo.

Bolgarija in evropska kriza

V sedanji evropski napetosti se nam poleg drugega vsiljuje vprašanje: kaj bo storila Bolgarija v slučaju novega svetovnega požara? Ali bo to, kar je že dvakrat storila, kljub vsem zagotovilom večnega prijateljstva, bratstva in iskrenega sodelovanja, tretjič storila ter se spustila v sovražnosti z nami? To vprašanje se nam tem bolj vsiljuje, ker leti 1913 in 1915 še nista pozabljeni in še sveži spomini na preteklost močno delujejo na ljudsko fantazijo, ki jo spretno izrablja tuja propaganda.

Da dela danes tuja propaganda tako v Jugoslaviji, kot v Bolgariji s polno paro, je razumljivo, kajti dobri odnosi med obema balkanskima slovanskima državama so marsikomu ovira na njegovi imperijalistični poti do Soluna, Carigrada in dalje v notranjost Azije. Vendar kažejo vsi znaki, da je ves trud, razbiti jugoslovensko-bolgarsko zvezo, zaman, kajti ta zveza ima svoje globoke korenine v najširših narodnih plasteh. Narod zna po težkih izkušnjah dobro ločiti zrno od plevla in zato ne bo dopustil, da bi se kdaj prišlo do bratrmornih vojn, četudi bi kdo to skušal storiti.

Druga balkanska vojna in svetovna vojna sta bolgarskemu narodu najboljše nauk, kako Bolgarija nikdar več ne sme postopati. Dobro se zaveda, da sta obe vojni bili za narod in državo katastrofalni in da sta obe katastrofi bili povzročeni radi boleznih ambicij prejšnjega vladarja na bolgarskem prestolu in protinacionalnih čustev njegovih oprod.

Ti so znali spretno prikazovati narodu, da se bodo samo z borbami proti arbskemu delu našega naroda uresničili nacionalni ideali Bolgarov: ustvaritev Velike Bolgarije v okviru sanstefanskih meja. Narod jim sicer ni verjel, toda moral jim je slediti. In takrat je uvidel, da so njegovi »voditelji« v tuji službi in proti njemu. Svetovna vojna je bolgarskemu narodu jasno pokazala, da je sanstefanska Bolgarija nedosegljiva fata morgana, ki služi le tuju kot slepilo Bolgarov za njegove temne namene med balkanskimi Slovani.

V svetovni vojni je bila Bolgarija na pritisk kralja Ferdinanda zaveznica centralnih sil. Borila se je proti svojim osvoboditeljem Rusom... Borila pa se je tudi proti krvnim bratom Srbom, ki so ji leta 1912. pomagali, da je prišla pred carigradska vrata... Mesto sanstefanske Bolgarije, ki naj bi imela svojo skrajno zapadno mejo ob Jadranskem morju, je prišel poraz, z njim lakota v bogato agrarno državo in Srbija se je v obliki nove Jugoslavije z združitvijo Srbov, Hrvatov in Slovencev razširila do Jadranskega morja, Julijskih Alp in Subotice. Bolgarija ne samo da ni dobila Makedonije in Južne Trakije, izgubila je svoj prirodni izhod na Belo morje, izgubila Dobrudžo in tri srece, ki so pripadli Jugoslaviji. Ves čas svetovne vojne je bolgarski narod stradal, kajti nemške vojaške misije v Bolgariji niso postopale kot zavezniki, temveč kot grobi okupatorji, ki so brezobzirno izropali vse plodove trdega dela pridnih slovanskih rok. Celo hrana, namenjena na fronto za bolgarske vojaške v strelskih jarkih, je bila od Nemcev rekvirirana in odpeljana v nenasični Berlin, vojska na fronti pa je stradala in poginjala v tujo korist...

Vse to si je narod dobro zapomnil. Videč, da mu »voditelji« lažejo, se je po zlomu južne fronte, kjer Nemci Bolgarom niso hoteli pomagati, uprl. Naglal je Ferdinand, ki je pokazal simpatije do osvobojujočega se bolgarskega naroda leta 1878. s tem, da je na čelu nemške oficirske delegacije izročil turškemu zmagovalcu pri Plevni zlato sabljo kot odlikovanje za njegova junaštva proti barbarim Bolgarom in Rusom... Na prestol je sedel njegov sin Boris, ki je bolje razumel utripanje bolgarskih sre in ki ga je oče radi njegovega odločnega odpora proti brezglavi očetovi politiki držal nekaj časa celo v internaciji. Na čelo razočaranega naroda, ki se je z njemu lastno energijo lotil obnove pre-

magane države, pa je stopil kmetski tribun Aleksander Stambolijski. In ta veliki mož, ki je poznal narodovo čustvo, vanje do zadnjih odtenkov, je pričaral narodu mesto sanjarske sanstefanske Bolgarije, realni nacionalni ideal: združitev celokupnega Južnega Slovanstva v veliko Jugoslavijo...

Narod se je nove misli oprijel z vsem svojim srcem. Opustil je misel na priključitev Makedonije Bolgariji. Tujcu propast sanstefanskega nacionalnega ideala ni šla v račun. S težkim denarjem je vzdrževal revolucionarno makedonsko organizacijo, ki so jo tvorili sumljivi tipi brez idealov. Tudi mnogi »voditelji« strank so podlegli sijaju tujega zlata ter se trudili obnoviti borbo za »osvobodjenje« Makedonije. Stambolijskega so kruto odstranili in z njim vred pobili nekaj stotin borcev za nove nacionalne ideale. Toda narod se ni vdal in ostal je zvest Stambolijskemu evangeliju. In sčasoma je zmagala narodova volja, razgnane so bile makedonske tolpe, ki jih narod ni maral in z Jugoslavijo so bili vzpostavljeni priskrbi odnosi...

Pred dvema letoma so predstavniki Jugoslavije in Bolgarije podpisali pakt o večnem prijateljstvu med obema bratskima državama. Narod je dobil javno zadoščenje in njegova vera v ustanovitev Velike Jugoslavije se je pojačala do take stopnje, da je nobena sila ne more več omajati.

Ta dejstva moramo imeti pred očmi, če hočemo odgovoriti objektivno na zgoraj postavljeni vprašanja. Ona so osnova današnjega političnega mišljenja najširših plasti bolgarskega naroda brez razlike strankarske pripadnosti. Gotovo pa je poleg opisanega še marsikaj, kar se pojavlja kot bolgarski nacionalni ideal, gospodarska potreba in narodni ponos. To »marsikaj« je povprečnemu poznavalcu bolgarskih razmer čisto uganika, ki jo napačno reši in tako kljub najboljšim namenom, koristiti naši skupni južnoslovanski stvari, naseda govoricam tuje propagande in jih sprejema kot čisto zlato.

Kot smo že omenili, Makedonija ne predstavlja več nacionalnega ideala, vsaj ne oni del, ki se nahaja v Jugoslaviji. Nepopisni teror makedonskih tolp Vanče Mihajlova nad bolgarskim narodom je vzel makedonskemu idealu zadnji blek. Temu terorju je tudi treba pripisati ogromno navdušenje, ki je zavladovalo med vsemi poštenimi Bolgari po razpustu makedonske organizacije s strani vlade Kimona Georgijeva. Najhujši nasprotniki tega bolgarskega državnika danes priznavajo, da je z raz-

pustom »makedonsvujuščih« storil nekaj, kar bo večno ostalo v bolgarski in južnoslovanski zgodovini sploh.

Za svoj narodni ponos smatra bolgarski narod svojo vojsko, slično kakor tudi mi. Z mirovnimi pogodbami je bilo Bolgariji prepovedano vzdrževati redno vojsko in zato je je v najrazličnejših oblikah vzdrževala tajno. Sredstva za vzdrževanje pa je zbirala potom raznih nedolžnih fondov, ki so se zbirali v vojnem ministertvu. Tak vojaški fond na pr. je fond za socialno podpiranje učiteljev. Radi tajnosti vzdrževanja vojske se je morala posluževati takih fondov, ker v proračun, ki je prišel v javno razpravo narodnega sobranja, postavke za vojsko ni smelo biti, razen za oni kontigent, ki so ga dopuščale mirovne pogodbe. Posledica te tajnosti je bila, da je morala Bolgarija za drag denar kupovati slab vojni material izključno v Nemčiji, ki je sama tako delala. Da bi se Bolgarija v tem pogledu iznebila nemške odvisnosti, je sklenila solunski sporazum z balkansko zvezo, po katerem ima lahko svojo javno vojsko z redno postavko v državnem proračunu. Posledica tega se je takoj pokazala. Bolgarija je začela kupovati svoj vojni material v Franciji in Angliji. Iz tega pa se tudi jasno vidi, na katero stran je Bolgarija nagnjena v slučaju novega evropskega požara.

Da pa je ta naša trditve resnična, nam kaže tudi pogled na zemljevid. Na zapadu meji Bolgarija na Jugoslavijo, na severu na Rumunijo, na vzhodu jo obkrožuje Črno morje, preko katerega meji na Rusijo, na jugu pa sta Turčija in Grčija. Če bi se kljub narodovemu razpoloženju, ki je na naši strani in kljub zdravemu razumu ter samim bolgarskim interesom, vendarle malemu germanofilskemu krogu na vrhovih bolgarske družbe posrečilo spraviti ponovno Bolgarijo v nemške vode ali bolje, v okvir bloka totalitarnih držav, ostane Bolgarija osamljena in je njen poraz neizbežen. Pa tudi, če bi se to zgodilo, kar se po našem mnenju ne more, bo končni efekt bolgarskega poraza vendarle ustvaritev Velike Jugoslavije, ki ima v narodu zdrave korenine.

Končno nam preostane še eno vprašanje, ki tudi rodi nezaupanje do naše balkanske slovanske sosedice. Zakaj Bolgarija ne pristopi v Balkansko zvezo? Ovir sta Dobrudža in izhod na Belo morje. Dokler ti dve vprašanji ne bosta zadovoljivo rešeni, odklanja Bolgarija formalni vstop v Balkansko zvezo. To ni samo diplomatska kaprica, temveč tudi narodovo hotenje. V zadnjem času se čujejo glasovi, da bo oboje ugodno in kmalu mirnim putem rešeno. In ko se bo to zgodilo, bo tudi Bolgarija v sklopu Balkanske zveze, ki bo najmočnejša zaščitnica vseh narodov konsolidiranega Balkana.

Mi sebe ne bomo zatajili

Človeštvo nezadržno drvi v novo nesrečo. Osvajaške države so z norčevanjem odklonile plemenito in iskreno mirovno pobudo voditelja Združenih ameriških držav, ker so svoje račune že sklenile. Ti računi se očividno ne dajo poravnati v mejah širokogrudnih ponudb predsednika Roosevelta. Gospodovalni narodi nočejo mirnega demokratičnega sožitja in ustvarjajočega sodelovanja z drugimi enakopravnimi narodi. Oni so za diktaturo, nadrejenost in podrejenost v mednarodnem življenju: ločijo življenja sposobne in življenja nesposobne narode. Brutalne osvojitve nekaterih evropskih držav pomenijo le zavzem strateško važnih točk za nadaljnje daleko-sežne osvajaške cilje.

Vse človeštvo je že dolgo v psihološki vojni, kateri naj sledi fizični spopad. Duha in voljo razkrajajoča propaganda osvajaških sil je na intenzivnem delu. Med narodi so sejalci premišljenih govoric, ki budno zasledujejo njih učinek. Narod, ki bo podlegel v tej psihološki vojni, je že napol zlomljen za odpor kljub najboljši vojaški opremlji. Ogroženi narodi morajo biti oboroženi predvsem z duhom in voljo, ki moreta šele dati materialnim vojaškim sredstvom

polno učinkovitost. Pred vojaško mobilizacijo morajo biti moralno mobilizirani: trdno odločeni, da vedno, proti vsakomur in z vsemi močmi branijo svoje življenje, svoje pravice in svojo čast.

Vsak poplah med nami bi bil nedostojen naše moči in naše preteklosti. Naša zgodovina je zgodovina legendarnega junaštva, brezmejnega svobodoljublja, močnega duha in nezlomljive volje. To so naše lastnosti, ki jih dedujemo iz roda v rod. One so nas usposobile za največje napore, najtežje žrtve in velike uspehe. V nas je tradicija Kosova, albanske Golgote in Kajmakčalana. Mi sebe ne bomo zatajili.

Pravijo, da imamo z vsemi sosedmi urejene odnose in da so nam prijatelji. Če kdo skriva kako temno misel, temu veljajo naše besede. Vsak napad na naše življenjske interese ali poskus okrniti naše nacionalno in človeško dostojanstvo bo odbit. V tem primeru bomo z vsemi svojimi silami na strani kulturnega človeštva, ki bo znalo zlomiti in kaznovati krivca nove vojne nesreče in si zagotoviti na uspešnejši način, kakor leta 1918., pravičnejši in trajnejši mir. Človeštvo ne bo krvavelo vsakih dvesto let.

Ali naj bomo Slovani gnojilo?

Gnojilo, namenjeno za nemško njivo, iz katere naj bohotno klije in raste nemška oholost in predrznost, gnojilo, iz katerega naj črpa oholi German nove, sveže življenjske sokove, da bo postal vedno jačji in zagospodoval slednjič nad vsemi Slovani? Nemci so nam namenili to vlogo, ker se zavedajo, da bi ne bili dosegli niti svoje predvojne, niti svoje današnje veličine, če bi si ne bili zaslužili milijonov in milijonov Slovanov, jih z ognjem in mečem podvrgli svoji kulturi in napravili iz njih in njihovih potomcev ono mešano nemško pleme, ki daje še danes ton velenemškemu pokretu. Kajti Prusi, ki jih še danes sovražijo pripadniki drugih nemških plemen, so mešani potomci podjarmljenih Slovanov in nobena doktrina ne more zabrisati še danes vidnih sledov, da so na teh tleh živeli svojčas svobodni Slovani, ki pa so bili v znamenju križa in meča podjarmljeni in potujčeni.

Gnojilo je še danes potrebno nemškemu narodu, ki se zaveda, da nima dovolj lastne vitalnosti in mu je vsled tega potrebna injekcija sveže krvi. Predvsem slovanske, kajti s strahom gleda Nemec na silno naraščanje slovanskega prebivalstva, ki bo v komaj 50 letih na tleh same Evrope štelo toliko, kot Romani in Germani skupaj. Nemci kot neposredni sosedji tako rodovitnega, mladostno svežega slovanskega kolosa, so vsled tega razumljivo nervozni in vidijo v njem svojega najnevarnejšega nasprotnika. Zato so mu namenili vlogo gnojila, ki naj oplaja njih lastne izsušene in izčrpane njive, zato mu skušajo to vlogo tudi veliti na način, ki nam ga kaže katastrofa Čehoslovaške. Razbijati slovansko skupnost na posamezne plemenske in verske drobce, pridigovati med drobci samoodlobo na etniški podlagi, pri tem pa zatirati vse, kar je slovanskega v območju nemškega naroda, to je glavni motiv nemške politike zadnjih desetletij, osobito pa danes.

Ali smo voljni igrati vlogo, ki nam je tako milostno namenil veliki in plemeniti nemški narod? Vsak izmed nas bo z vso odločnostjo izjavil, da tega ne-če, pa so vendar med nami ljudje, ki nehoti in nevede služijo temu nemškemu ciljem in pripravljajo naš narod na to ponižujočo vlogo. Ne mislimo tukaj na one naše propalice, ki so pljunili na svoje slovanske matere in se kot nemčurji pridružili nemškemu narodu. Take izmečke privoščimo Nemcem. Gre nam za druge, ki se trkajo na prsa kot Slovenci, pa se ne zavedajo svoje dolžnosti in se vsled pomanjkanja resnične samozavezi in pravega ponosa vdajajo strupu nemške propagande. Koliko jih je med nami, ki gledajo kot omamljeni v čudež tretjega rajha ter smatrajo ta rajh kot nekaj nadnaravnega, čemur se sploh upreti ne more! Koliko jih je med nami, ki služijo ciljem tega tretjega rajha s tem, da se oklepajo samoslovenstva in slovenoborstva, odklanjajo vsako skupnost z balkanskim vzhodom in se prištevajo s ponosom med predstavnike zapadne kulture! Koliko jih je, ki se z varkanjem premišljene nemške propagande, čitanjem nemških listov in knjig ter poslušanjem nemškega radia odtujujejo ne le slovanstvu, v katerem vidijo neko utopijo, marveč celo jugoslovanski misli, ki si jo ravno pod vplivom te nemške propagande predstavljajo kot najnevarnejšo sovražnico slovanstva, pri tem pa ne vidijo nič nemogočega v ustvarjanju življenjskega prostora nemškemu narodu, življenjskega prostora, v katerem naj poginejo na drobce razbiti Slovani. Vsi ti so, čeprav nevede in nehoti gnojilo, ki ga vsebujejo velenemški »predračuni« in ga bo velenemstvo tudi dobilo, če si ne bomo napravili čimprej svojega lastnega, izključno slovanskega proračuna, v ta proračun pa vstavili zadostne postavke za pobijanje germanske oholosti.

Na svoji zemlji smo gospodarji in hočemo to tudi ostati! Če se nahajajo med

nami redki Nemci — večinoma nemčurji — pa jim ne ugaia svoboda, ki so jo uživali doslej, svobodna jim pot. Nihče jim ne bo branil, če hočejo k hitlerjevskemu solncu in odidejo v tem hrepenenju preko naših meja. Saj potrebuje Velika Nemčija sužnje, ki mažejo s svojo krvjo in s svojimi telesi strašni stroj vojne industrije, ki ga danes predstavlja Nemčija in ki ga bo predstavljala, dokler se ne bo zopet zrušila valed odpora vsega kulturnega, resnično svobodo ljubečega sveta. V tej borbi je Nemčija že enkrat podlegla, žal so bili njeni naprotniki preveliki kavalirji. Naj izziva, da doživi svojo drugo in poslednjo strašno katastrofo.

Minula svetovna vojna je ustvarila našo državo. Če pride po krivdi Nemčije do novega svetovnega pokolja, potem ne more biti temu pokolju konca prej, dokler ne bo zatrto enkrat za vselej to opasno ognjišče strupenih plinov in proti slovanstvu in človeštvu naperjenih zarot. Ne bodimo gnojilo nemške njive, marveč ponosni in zavedni Slovani, ki vemo, da gre vse stremljenje tretjega rajha in celokupnega nemštva le proti nam. Če že morajo gniti naša trupla, potem naj gnijejo na slovanski njivi, da bo zrastel na njej nov, ponosnejši in samozavestnejši slovanski rod, ki bo enkrat za vselej obračunal s pangermansko hidro.

Pomorska in letalska moč posameznih velesil

Pomorska sila

Pomorski proračuni:

USA: 35 milijard dinarjev;
Vel. Britanija: ni objavljen. Verjetno največji;
Francija: 10 milijard dinarjev in del izrednega zneska za pomorsko oporožitev v znesku 12 milijard dinarjev;
Rusija: ni objavljen;
Italija: 6 milijard dinarjev ter del skupnega zneska za pomorsko oporožitev v višini 25 milijard dinarjev;
Nemčija: ni objavljen;
Japonska: 8 milijard dinarjev (brez izrednih izdatkov, predvidenih radi Kitajske).

Stanje brodovij:

Linijske bojne ladje:
USA: 24 (2 v gradnji, 4 v načrtu);
Vel. Britanija: 22 (5 v gradnji, 2 v načrtu);
Francija: 11 (2 v gradnji, 1 v načrtu);
Rusija: 3 (neznano število v gradnji);
Italija: 8 (4 v gradnji);
Nemčija: 8 (2 v gradnji, 1 v načrtu);
Japonska: 12 (2 v gradnji, 1 v načrtu).

Križarke 10.000 ton:

USA: 18 (1 v gradnji);
Vel. Britanija: 15;
Francija: 7;
Rusija: 5 (2 v gradnji);
Italija: 7;
Nemčija: 5 (3 v gradnji);
Japonska: 12.

Križarke pod 10.000 ton:

USA: 23 (2 v gradnji, 4 v načrtu);
Vel. Britanija: 69 (12 v gradnji, 10 v načrtu);
Francija: 15 (1 v gradnji, 2 v načrtu);
Rusija: 4 (število v gradnji ter v načrtu neznano);
Italija: 26 (12 v načrtu);
Nemčija: 10 (4 v načrtu);
Japonska: 28 (2 v gradnji, 5 v načrtu).

Matične ladje za letala:

USA: 7 (1 v gradnji, 1 v načrtu);
Vel. Britanija: 12 (4 v gradnji, 1 v načrtu);
Francija: 3 (1 v gradnji, 1 v načrtu);
Italija: nič;
Nemčija: (2 v gradnji);
Japonska: 7 (3 v gradnji).

Torpedovke:

USA: 228 (29 v gradnji, 16 v načrtu);
Vel. Britanija: 199 (31 v gradnji);
Francija: 99 (15 v gradnji, 16 v načrtu);
Rusija: 55 (število v gradnji in načrtu neznano);
Italija: 133 (6 v gradnji);
Nemčija: 89 (23 v gradnji, 20 v načrtu);
Japonska: 142 (9 v gradnji, 13 v načrtu).

Podmornice:

USA: 103 (12 v gradnji, 6 v načrtu);
Vel. Britanija: 73 (14 v gradnji, 4 v načrtu);
Francija: 99 (15 v gradnji, 16 v načrtu);
Rusija: 151 (večje število v gradnji in načrtu);
Italija: 121 (7 v gradnji, 9 v načrtu);
Nemčija: 71 (22 v gradnji, 6 v načrtu);
Japonska: 66 (3 v gradnji, 6 v načrtu).

Primerjava tonaže:

USA: 357.800 ton;
Vel. Britanija: 574.800 ton; do konca leta 1942. bo zvišala tonažo za okoli 600.000 ton;
Francija: 294.000 ton;
Italija: 213.000 ton;
Nemčija: 279.400 ton;
Japonska: 238.200 ton.

Letalska sila

Točnih števil ni. Za primer navajamo dve domnevni statistiki (na prvem mestu statistika, ki jo je objavil Pierre Cot, bivši francoski letalski minister, na drugem ameriška statistika):

Anglija: 5000 (5000);
Francija: 3160 (3400);
Rusija: 7000 (7000);
Italija: 4800 (6500);
Nemčija: 7000 (5000).

Po cenitvi bivšega francoskega letalskega ministra L. Eynaca bosta imeli ob koncu julija 1939. Anglija in Francija 14.400 letal, Nemčija in Italija pa samo 11.000.

Če primerjamo gornje številke o oporožitvi posameznih držav, bodisi na morju, bodisi v zraku, moremo ugotoviti, da razpolagajo države Anglija, USA, Francija in Rusija, ki bi v slučaju konflikta večjega obsega verjetno nastopile proti totalitarnim državam, v vsakem oziru z mnogo večjo vojaško pomorsko in zračno silo, kot navedene totalitarne države. Demokratičnim velesilam je treba prišteti še moč Poljske in drugih manjših držav, ki bodo skoraj vse na njihovi strani.

Poleg tega ne bodo mogle revne totalitarne države tekmovali z bogatimi

demokratičnimi velesilami v bodočem oboroževanju. V letu 1939./40. bodo potrošile za svojo varnost na suhem, v zraku in na morju:

USA: 900 milijonov dolarjev (okoli 50 milijard din);
Anglija: 1300 milijonov funtov (okoli 325 milijard din);
Francija: 39 milijard frankov (okoli 52 milijard din);

Isto velja za produkcijsko sposobnost vojne industrije, za surovine in človeški material. To so činitelji, ki bodo odločali o izidu vojne.

Zapovedi nacionalni mladini

1. Bodi nosilec vere vase, v svoj narod, v svojo državo in svojo bodočnost.
2. Zavedaj se usodne življenjske povezanosti vseh delov našega naroda in naše države.
3. Odstranuj malodušje, ki ni dostojno naše moči in naše preteklosti.
4. Bori se proti plačanim agitatorjem, ki sejejo vsemogoče govornice, da bi zbegali duha našega ljudstva in zlomili njegovo moralno odporno silo.
5. Odločno nastopaj proti provokatorjem.
6. Bori se proti tujemu tisku, ki ga injerodci skušajo razširiti med naše ljudstvo.
7. Poučuj naše ljudstvo o resnici.
8. Sodeluj v nacionalnih in posebno narodno-obrambnih društvih.
9. Širi misel politične strpnosti in prepričaj o potrebi združitve vseh narodnih sil v obrambi skupnih dobrin.
10. Bodi vedno odločen in pripravljen, da se boš, če bo treba, borila.

Pohod slovanstva

■ SLOVANSKE DRŽAVE
▨ SLOVANI V TUJIH DRŽAVAH

Slovani rastemo iz svoje zdrave plodnosti. Še v prejšnjem stoletju je bilo v Evropi prebivalstvo razdeljeno na tri tretjine med Slovane, Rome in Germane. Vsa tri je bilo po približno 33 %. Sedaj je Romanov samo še 24 % ali 121 milijonov, Germanov 30 % ali 149 milijonov, Slovanov pa že 46 % ali 226 milijonov. Ako se bomo Slovani množili s to silo še naprej, nas bo v 50 letih več kot Romanov in Germanov skupaj. To je rast slovanstva, ki je ne morejo zatreti plini, tanki in letala. Čas govori

za nas. V naši življenjski sili leži poročstvo naše lepše bodočnosti. Mi imamo dovolj življenjskega prostora, zato nismo osvajači. Hočemo pa ohraniti zase in svoje potomce kar imamo in pridobiti nazaj, kar nam je bilo oropano. Vsi poskusi nazadujočega germanstva, zatreti našo elementarno moč, so brezplodni. Ni strupa, ki bi mogel inficirati naše ogromno zdravo telo. Mi smo imuni.

Na naši zemlji, ki meri samo v Evropi 5.500.000 km² (Nemčija meri 650

tisoč kv. km) se bomo krepili v dobrobit naše varnosti, napredka in vsega človeštva.

Kot plodna veja slovanstva gremo tej bodočnosti naproti tudi Jugoslovani. Ob nastanku naše nacionalne države nas je bilo samo 11.600.000, l. 1923. 12.500.000, l. 1928. 13.500.000, l. 1933. 14.500.000, l. 1938. 15.650.000 in sedaj nas je že okoli 16.000.000. In če je v naši hiši prostora in v naši zemlji dovolj kruha, da rastemo naprej v nepremagljivo silo na Balkanu in Jadranu.

„Resnica o vojni pripravljenosti tretjega Rajha“

Sistematična nemška propaganda skuša prikazati nemško armado kot elementarno in nezadržno silo, ki bo v svojem zaletu strla vsak odpor. K temu vprašanju je napisal »Ilustrowany Kuryer Codzienny«, vodilni poljski list v Krakovu, članek pod gornjim naslovom. Mi ga v celoti ponatiskujemo, ker je tudi pri nas na delu ista propaganda. Članek se glasi:

»Nemška vojna pripravljenost se pogosto predstavlja kot neprekosljiva. — Smotrena nemška propaganda skuša povečevati uspehe nemškega oboroževanja. Nemški propagatorji predstavljajo vojaško silo kot neizmerno in neodoljivo. Že od nekdaj so se Nemci posluževali te metode, da bi prestrašili srca in paralizirali obrambne napore protivnikov s tem, da jim sugerirajo, da je vsak odpor brezupen. Z istim namenom se povečavajo strahote bodoče vojne. Nemci predstavljajo bodočo vojno kot totalno, slikajo ogromna uničenja in opustošenja ter prorokujejo, da bodo bodoče vojne pomedle z zemeljskega površja cela mesta in naselja. Iz istega razloga se stalno narčujejo iz mednarodnega vojne prava, katerega Nemci odklanjajo kot produkt gnile predvojne liberalistične dobe. Nemci predstavljajo bodočo vojno kot najbrutalnejšo in najkrutejšo, ki jo je človeštvo kdaj videlo in ki se bo vršila brez ozira na kako pravo in ob gaženju mednarodnih obveznosti. Namen je jasen. Predstavljajoč vojno silo Nemčije kot neizmerno in nepremagljivo in slikajoč ogromna puščenja bodoče totalne vojne in njene krutosti, skušajo Nemci izpodkopati obrambno moralo nasprotnika z grožnjami, da bodo uporabili svoje vojaške sile na najbolj krut način, brez spoštovanja kakršnegakoli prava in človekoljubnosti.

Nemec kot poedinec ni okruten. Če je kljub temu zgodovina nemških križarjev in pozneje prusaštva polna primerov okrutnosti, ki so znane tudi iz dobe svetovne vojne, je treba videti v tem samo metodo za zlom poguma in volje nasprotnika. Mnogo ljudi se vprašuje, zakaj se Nemci znašajo nad neoboroženim in premaganim protivnikom, zakaj je pohod nemštva označen s pohodom nasilcev in preganjanj in zakaj rastejo kakor gobe po dežju novi koncentracijski tabori, kjer se pojavlja nemški vojak. Tudi to je metoda ustrahovanja nasprotnika, metoda hladnega terorja. Je to stara metoda podedovanja po križarjih in poljskim zgodovinarjem že dobro znana. Citiramo besede Szymona Askenazega iz njegove študije »Gdansk in Poljska« (1918). Opisuje zamah križarjev na Gdansk in njegovo zavojevanje leta 1308. z nenadnim krvavim napadom, pobitje prebivalstva, razrušenje mesta in njegovo spremembo v prah in pepel, pravi Askenazy:

»Poleg materialne strani nasilja sta bili pri tem napadu odločilni zlasti dve globoki politično-psihični potezi: teror in hipokrezija. Tu je nastopal hladni teror kot zavestno zavojevalno sredstvo. Križarski red je hotel, da bi odjek take krutosti zlomil srca tudi v drugih mestih do take stopnje, da bi se nikdar ne upala protiviti redu križarjev, ki bi na ta način lažje nadaljeval svoje osvajanje.«

Teror in hipokrezija sta stari sredstva, kateri so križarji v praksi preizkusili. Ta sredstva je Machiavelli obdelal, jih kodificiral in dvignil do stopnje političnega sistema — sistema dvojne morale. Ta politika zavzema od nekdaj častno mesto v nemškem sistemu izpodkopavanja nasprotnih sil in ekspanzije.

Treba je posebno paziti na psihično stran tega sistema ne samo na evropskem vzhodu, ki je to že sam na lastni koži preizkusil, nego tudi na zahodu. Javno mnenje držav, ki so ogrožene od

nemške grabežljivosti, bi moralo stremiti za tem, da izloči uplive smotrene propagande od celega kompleksa vprašanj, zvezanih z nemško vojno pripravljenostjo. Nemška moč se ne sme omalovaževati, a tudi ne precenjevati. Predočiti jo je treba v pravi luči. To ne more biti neizmerna in vsemogočna sila, ker take ni mogoče ustvariti tekom šestih let — in Nemci se dobro oborožujejo šele od leta 1933. Ni mogoče v tako kratkem času ustvariti tako velikih tehničnih, materialnih in človeških rezerv, kakor skuša to predstavljati smotrena nemška propaganda. Petnajstletna vrzel v vežbanju rekrutov in podoficirjev in skoro popolno pomanjkanje vojne službe se ne da tako hitro nadomestiti. Ugotoviti je treba, da imajo Nemci v svoji vojni pripravljenosti občutne vrzeli. Imajo veliko ranljivih točk, ki zmanjšujejo svobodo njih vojaškega razmaha. Te vrzeli se v prvi vrsti nanašajo na material, surovine, živila, gospodarstvo in finance, kakor tudi na duševno razpoloženje naroda, kar se ne sme podcenjevati. Nemci se nahajajo po šestih letih gospodarske vojne v finančnem in gospodarskem pogledu tam, kjer se je Nemčija nahajala po dveh letih svetovne vojne. Nemško gospodarstvo je izčrpano, tako v pogledu delavne sile, kapitala in surovin. Vsled podaljšanja delavnega časa, omejitve prehrane in pospešenega tempa produkcije je delavec apatičen in izdatnost njegovega dela je zelo padla. Nemške finance so v takem stanju, kakor da bi Nemčija vodila vojno že najmanj dve leti. Naha-

jajo se v prikritem stadiju inflacije. — Preskrba s surovinami, zunanja trgovina in industrijska podjetja imajo izraz vojne izčrpanosti iz dobe svetovne vojne. Sicer ne obstoji gospodarska blokada Nemčije, toda njeno gospodarstvo trpi vsled ekonomskih represalij in splošnega bojkota. To vse upliva na razpoloženje naroda. Nemško ljudstvo se v duševnem pogledu nahaja kakor v času vojne. Vsi opazovalci, ki se vračajo iz Nemčije, potrjujejo silno željo ljudstva po miru. Na vse politične uspehe odgovarja brez navdušenja. Ljudstvo se boji nove svetovne vojne, ker se spominja na poraze, ki jih je doživelo kljub začetnim zmagovitim pohodom. Ono je živčno izčrpano vsled stalne napetosti v zadnjih letih. V psihičnem pogledu ni to narod, ki bi s svežo zalogo živcev in duhovnih sil stopil v svetovno vojno.

Poleg tega so Nemci že sedaj uspeli — na kar je bilo treba v času svetovne vojne čakati dve leti — združiti proti sebi ves svet. Vojna, ki bi se vnela na enem sektorju, bi se spremenila v svetovno vojno, v kateri bi imel nemški narod proti sebi skoro vse narode.

Tako se more brez pretiravanja trditi, da imajo Nemci v sebi že sedaj znake, kakor da bi vodili že dolgo vojno. Danes bi stopili v vojno izčrpani na surovinah, financah, prehrani in duševnosti. Poleg tega bi stopili v vojno v času, ko je proti njim že mobiliziran ves svet. To so vrzeli in pomanjkljivosti nemške vojne sile, katera morajo poznati vsi, ki se čutijo ogrožene.«

Ladje mesto not

Ponatiskujemo članek po znanim švicarskem tedniku »Die Weltwoche«.

Odgovor Velike Britanije na mačji skok na Drač so bile Italijanom ladijske sirene angleških križark, zasidranih pred Neapljem in San Remom. To je bila jasna govorica, mnogo jasnejša, kot bi bila n. pr. odpoved sredozemskega sporazuma. Odgovor Anglije na Hitlerjev pohod na Hradčane je bil odpoklic poslanika iz Berlina. To ni napravilo velikega vtisa, kajti končno se da odpravniku poslov povedati isto neresnico, kot poslaniku. Proti Rimu razpolaga Anglija z močnejšimi sredstvi, kar kaže na vso razliko med položajem Nemčije in Italije. Italija je neposredno ranljiva in poizkus, pridobiti si za Korziko ter Tunis ceneno nadomestilo, se je sicer posrečil, končal pa se je z neposredno zavrnitvijo, ki se ji je moral Rim hitro podrediti. Krf je ostal nedotaknjen in to kaže, da je strategična prednost, ki si jo je Italija pridobila, pomanjkljiva. Če stavlja Grčija sedaj Angležem kot protiuslugo za garancijo mej na razpolago svoja pristanišča, je to daleko večja prednost na angleški strani.

Meja med Grčijo in Albanijo je kratka in se da lahko braniti. Med Albanijo in Jugoslavijo je mnogo daljša, toda take narave, da so si Italijani že na soškem Krasu, pri njeni milejši izdaji, polomili zobe. Če bi imela Italija res namen, da vzame Jugoslovane v klešče osi, bi bilo to s strani Gorice in Istre daleko lažje. Krf, kot angleška pomorska baza, odreže v resnem primeru italijanske bojne sile v Albaniji od domovine prav tako, kot Suezski kanal trupe v daljni Abesiniji.

Neki angleški stotnik, ki se je izkazal v svetovni vojni, nam je pred kratkim dejal: »Nisem bolj strahopeten, kot ostali možje, toda eno v bodoči svetovni vojni ne bi bil rad: Italijan v Abesiniji.« Angleži v britski Somaliji, v Sudanu in v Keniji imajo orožje že pripravljeno, da ga potisnejo v roke Abesincem. Toda po zadnjih izzivanih mohamedanskih

je vračunal, če je mislil, da bo albanska pustolovščina odvrnila britansko čuječnost od njega na Duceja. Tudi glede Balkana smatra London položaj resen samo vled nemških groženj. Majhen premislek to potrjuje: če bi imeli računati samo z Italijo, kdo bi smatral Balkan za ogrožen? Če pa Italije sploh ne bi bilo, kdo bi dvomil, da bi mogel nemški pritisk sam ograziti življenje Balkana?

Italija je samo pokazala, da obstoja poleg glavne bojne pozornice še stranska. V središču angleške diplomatske dejavnosti ostaja izgraditev nove zveze s Poljsko. Priključiti je mogoče tudi Rumunijo in v ozadju stoji Rusija, sedaj, kakor poprej pripravljena, navezati se na Anglijo nič manj kot na Francijo. Mussolinijevo delovanje bo v tem daleko večjem dogajanju prirojeno vprašanje, če se je Italija sedaj vendarle dokončno odločila, da se v svetovni vojni bori na strani Reicha. Ni se končno odločila, kajti tudi pot, ki je vodila v Albanijo, se lahko cepi. Mussolini lahko porabi ojačitev svojega položaja na Balkanu za to, da podpre Balkan proti Nemčiji, ali pa da od strani ograja sunek, ki bi ga Anglija napravila proti Reichu iz jugovzhoda. Še vedno ima možnost odločitve. Odločil se bo po tem, ali se bo posrečilo Angležem uresničiti njihovo nadmočno mirovno fronto. Usoda angleško-ruskega dogovora bo odločila o stališču Italije.

Čeh jugoslovenskemu prijatelju

Sprejmite moje najprisrčnejše pozdrave in zahvalo za Vaše drago velično voščilo in še posebno za sliko Blaškega jezera na Koroškem, o katerem pravijo, da je iz solza.

Tudi gladina našega jezera neprestano narašča z nepretrganimi dotoki iz duš in src sedmih milijonov...

Z Vašim toplim božičnim pismom ste ne le meni, temveč vsem, ki so ga brali — in teh je bilo mnogo — naredili veliko veselje. Potolazili ste nas vse. Dali ste hladilo na rano, o kateri so mogočniki na svetu verovali, da je poslednja. Za tem je prišel nadaljnji sunek, ki nas je zrušil na zemljo. Strašen udarec od bratov Slovakov, a to, kar mu je sledilo 15. marca 1939., je bil le poslednji sklepni člen železnega obroča.

Zelo mi je žal, da Vam nisem odpisal že preje. Pripravljaj sem se k pisanju, dokler ni bilo naenkrat prepozno. Hotel sem Vam o tem napisati mnogo — vse: odkritosrčno Vam predočiti naše doživetje, ki je sedaj dovolj poznano v svetu, zlasti na pri naših prijateljih in teh, ki so nam blizu. Sedaj se ne morem več odločiti, da bi Vam o tem pisal, saj to kar občutim, je tako jasno... Ali ne bo mogel gospod cenzor priznati za zelo diskretno to moje pismo? In vendar veljajo te vrstice edino — le Vam, od prijatelja — prijatelju.

Po zasedbi Albanije se obračajo sedaj naše oči na Sredozemsko morje in Vam veljajo naše vroče želje. Naj bi si vzeli pri Vas vsi k sreči našo usodo. Večer za večerom poslušam radio-poročila, ki se tičejo Vaših odnosajev. Držite se! V enotnosti je moč. Mi smo bili tako sramotno ogoljufani za našo edinost...

Spominjam se Vas pogosto. Spominjam se vsega: Vašega pripovedovanja o »prijateljskih« občutkih sosedov in o usodi Vaših nesrečnih rojakov in vsega ostalega. Kličem Vam: tudi v tem položaju smo z Vami — smo v duhu pri Vas. Zdar Vašim naporom!

V pisarni smo ostali vsi razen Nemcev, ki so šli v žalostnih jesenskih dneh v sudetske kraje. Tako se nam je naenkrat očistil in osvežil zrak, četudi žalibog ne za dolgo.

O velikonočnih praznikih sem bil v Pragi. Povsod isti obraz: jokajoči češki narod...

Bil bi zelo srečen, če bi se nekoč z Vami sestal. Kdaj bo to? To je vprašanje časa in mnogih okolištin. Če bo mir, tedaj morda poleti. Toda zelo dvomim v to.

Zaenkrat gremo v negotovo bodočnost. Človeštvo XX. stoletja napolnjuje (Nadaljevanje na 6. strani)

BESEDE IN DEJANJA ...

Kaj sta Mussolini in Hitler izjavljala in kaj sta storila

Mussolini

O vojni in miru

V senatu 11. decembra 1924.:

»Ne more in ne sme se misliti na to, da bi se sprožila vojna zaradi zavojevanja kolonijskih ozemelj.«

V senatu 28. maja 1926.:

»Naš imperializem se ne sme tolmčiti v agresivnem, eksplozivnem smislu. Izjavljam ne le pred vami, gospodje senatorji, ki zasledujete od blizu politiko vlade, temveč pred vsem svetom: fašistična vlada vodi mirovno politiko. Nikdar ne bo vodila drugačne politike.«

V parlamentu 16. novembra 1922.:

»Osnovna načela naše zunanje politike so naslednja: mirovne pogodbe, pa naj bodo dobre ali slabe, bodo izpolnjene. Država, ki se spoštuje, ne more imeti drugačne doktrine.«

V parlamentu 26. maja 1934.:

»Vojna je za moža kar materinstvo za ženo. Ne verjamem v večni mir; ne le ne verjamem, temveč se mi mir zdi ponižujoč.«

V »Veliki enciklopediji«:

»Samo vojna, ki razvije do najvišje mere človeške energije, daje narodom pečat plemenitosti.«

V govoru 6. julija 1935.:

»Vojna je najvišji cilj naših upov.«

O avstrijski neodvisnosti

Govor dne 18. marca 1934.:

»Ob koncu vojne smo se odločili za politiko prijateljstva z Avstrijo. Namen te politike je bil, da brani teritorialno nedotakljivost in neodvisnost te države. Avstrija ve, da lahko računa na nas v obrambi svoje neodvisnosti kot samostojna država; ona ve, da bomo storili vse, da bomo zagotovili obstoj njenemu ljudstvu.«

V parlamentu 16. marca 1938.:

»V bolj ali manj uradnih krogih okraj Alp me vprašujejo, zakaj nismo intervenirali (v Avstriji). Odgovarjam, da nismo nikdar prevzeli niti direktnih niti indirektnih, niti pisanih, niti ustnih obvez v tem pogledu. Avstrija nas ni nikdar vprašala za oborožen poseg, da bi s silo branili njeno neodvisnost.«

O španskem vprašanju

V odboru za nevmešavanje je izjavil italijanski zastopnik 9. oktobra 1936.:

»Vse trditve, po katerih naj bi bila italijanska vlada poslala vojni material v nacionalistično Španijo, so povsem napačne in brez podlage.«

»Informatione Diplomatica« 16. februarja 1939.:

»Odgovorni krogi v Rimu poznajo smernice Francove politike ter potrebe te politike, saj zasledujejo njen razvoj od začetka državljanske vojne. Italija je že 27. julija odgovorila na prvi Francov poziv (prvi naši mrtveci spadajo v to dobo...).«

O Italiji in Franciji

V razgovoru z ameriškim novinarjem Knickerbockerjem je Mussolini izjavil dne 15. julija 1936.:

»Osnove italijanske politike so: varnost imperija, ohranitev in utrditve miru. Po teh načelih se bo ravnala politika Italije, medtem ko se bo življenjska sila njenega naroda posvetila oploditvi in civilizaciji Abesinije v duhu mednarodne solidarnosti in človeškega razumevanja. Abesinija je ustregla italijanski nujni potrebi po ekspanziji. Njena osvojitve je postavila Italijo med nasičene narode.«

Polslužbena italijanska revija »Relazioni Internazionali« dne 11. februarja 1. 1939.:

»Italija zahteva od Francije samo to, kar ji zgodovinsko pripada: sem spadajo afriške zahteve, kakor Tunis, Suez, Džibuti, od katerih poslednji ne more biti ključ lastnega doma v tujih rokah. Urediti bo treba tudi vprašanje Korzi-ke... Tudi Nica je prav tako italijanska, kakor Piemont.«

O rasizmu

V marcu 1932. (v knjigi razgovorov):

»Seveda ni nobene čiste rase, niti židovska ni čista. Prav iz posrečenih mešanj ras izvirata moč in lepota naroda. Rasa: to je čustvo, ne pa dejstvo; vsaj 95 % gre za čustvo... Antisemitizma v Italiji ni. Italijanski Židje so se vedno dobro obnašali kot državljani, kot vojak pa so se pogumno borili.«

V govoru v Bariju dne 11. septembra 1. 1937.:

»Trideset stoletij zgodovine nam dovoljuje, da gledamo z vzvišenim usmiljenjem nekatere doktrine od onkraj Alp, ki jih zagovarjajo potomci ljudi, ki v času, ko je Rim imel Cezarja, Virgila in Avgusta, sploh pisati niso znali.«

Veliki fašistični svet 6. oktobra 1938.:

»Veliki fašistični svet proglašuje nujno perečnost rasnih problemov in potrebo rasne zavesti. Opozarja, da fašizem že 16 let razvija delavnost v smeri kvantitativnega in kvalitativnega izboljšanja italijanske rase, izboljšanja, ki bi ga mogla mešanja in križanja resno ogroziti... Židovski problem je po svojem državnem pomenu samo del splošnega problema.«

O Albaniji

Vse do najnovejših dni je službena Italija zagotavljala neporušno prijateljstvo Albaniji. Zunanji minister Ciano je bil celo priča pri poroki kralja Zoga.

Pred dnevi se je »prijateljstvo« razvilo do vojaške zasedbe Albanije, katero je italijanski tisk označeval kot začasno. Dne 12. aprila 1938. je italijanski kralj sprejel albansko krono.

Hitler

Besede

V Nürnbergu 12. septembra 1938.:

»Nemške meje so na več krajih popolnoma pomirjene. Ona je sklenila in obljubila, da bo smatrala odslej te meje kot nepreklicne in dokončne, samo zato, da da Evropi občutek varnosti in miru...«

»Nemci zahtevajo zase samo pravico do samoodločbe, ki jo imajo vsi drugi narodi. Nisem zahteval zase pravice, da bi Nemčija smela zatirati tri milijone in pol Francozov ali pa, da bi trije milijoni in pol Angležev bili izročeni Nemčiji v zatiranje, temveč zahtevam samo, da preneha zatiranje treh milijonov in pol Nemcev v Čehoslovaški.«

V govoru v Sportpalastu 26. septembra 1938.:

»Prehajam sedaj k poslednjemu problemu, ki mora še biti in ki bo rešen. Gre za poslednjo teritorialno zahtevo, ki jo imam postaviti v Evropi, toda tu gre za zahtevo, ki se ji ne odpovem...« (Hitler je imel v mislih svoboditev Sudetov!)

»Britanski vladi sem predložil memorandum, ki vsebuje poslednji in dokončni nemški predlog. Ta predlog ne predstavlja drugega kakor uresničenje tega, kar je bil že dr. Beneš predložil. Njegova vsebina je kaj enostavna: z Nemci naseljeno ozemlje, ki hoče po volji teh postati nemško, preide sedaj k Nemčiji... Chamberlainu sem zagotovil — in to zagotovilo tu še enkrat ponavljam —, da po rešitvi tega vprašanja ne bo več teritorialnih vprašanj v Evropi; prav tako sem mu zagotovil, da čim bo Čehoslovaška rešila še druga vprašanja, to se pravi, ko se bodo Čehi sporazumeli z drugimi manjšinami, me

čehoslovaška država ne bo več zanimala in da ji bom celo, pri moji veri, nudil jamstva. Mi nočemo Čehov...«

Dejanja

ČSR je v razvoju med monakovsky konferenco in 15. marcem letošnjega leta izgubila približno tretjino svojega ozemlja in tretjino svojega prebivalstva. V odstopljenih krajih je že tedaj prešlo pod nemško (in deloma madžarsko) nadoblast nad en milijon 100.000 Čehov in Slovakov...

S Kočevskega

Posledice mednarodnih prerivanj, gospodovalnega poseganja nekaterih držav v suverene pravice drugih, se kažejo tudi v naši Kočevski. Bolj kot kdaj prej je na delu tuja propaganda, da po priznanih receptih pripravlja teren za ono, kar naj bi po napovedi neke bojne knjige ter drugih neslužbenih izjav prišlo čez toliko in toliko časa. Nimamo namena in povoda, da bi s temi vrsticami begali naše ljudi, ker položaj, kakršen je nastal v Kočevski, kaže na to, da se naši nasprotniki počutijo pri nas kar dobro, ter si nikakor ne žele kam drugam. Če bomo pokazali na nekatere značilne dogodke tam doli, ima to edini namen, da spoznamo, s kom imamo računati ter tudi uvidimo, da je takšne stvari treba najenergičneje preprečiti. Bojazen ni torej nikakor na mestu! Naj v dokaz trditve navedemo samo dva primera, ki najzgovorneje pričata o preusmeritvi mišljenja Kočevarjev.

Ob času čehoslovaške krize je münchenski radio priredil posebno »Kočevsko oddajo«. Uvodno besedo v tej oddaji je imel domačin iz Kočevske Reke, ki je tudi tamošnji občinski predsednik Kulturbunda. Kljub temu, da je v svojem govoru trdil, da je Kočevska nemška zemlja, ter da je vsaka nasprotna trditev lažna, je mogel vsakdo iz njegovega govora razvideti, da je bilo v njegovih izjavah le malo navdušenja, kar so podčrtala še končna izvajanja, v katerih je pozval svoje rojake, naj se vrnejo domov ter se oklenejo svoje zemlje. Radi zanimivosti naj omenimo še, da so pri omenjeni oddaji kot nekako svojo »narodno« kočevsko pesem zapeli tudi »Die schöne Marec«, kar naj bi bil odgovor na »Kočevski zbornik«. Seveda je bilo potrebno, da so besedilo pesmi sproti prevajali v nemščino, ker bi je sicer nihče ne razumel.

Drugi moment, ki ga naj v dokaz naše gornje trditve omenimo, je zadržanje krošnjarjev, ki se ravno v sedanjem času vračajo domov. Pričakovati bi bilo, da bodo na vse mogoče načine prepevali hvalo o zemlji, v kateri so služili čez zimo. Toda ne! Ravno obratno. Krošnjarji priznavajo, da je v Jugoslaviji boljše ter pozivajo svoje rojake, naj ostanejo doma ter se oprimejo zemlje.

Kljub vsemu tuja propaganda ni popolnoma ponehala, ampak se še stopnjuje. Ali ima uspeh, ali ne, je težje odgovoriti. Prepričani pa smo, da tla, ki so bila pred časom zanj silno plodna, niso v zadnjem času več v taki meri. Nemški študentje, ki so o velikonočnem času v ogromnem številu posetili Kočevsko ter agitirali in demonstrirali pa tudi agitatorji, ki stalno »delujejo« na Kočevskem, nimajo več tako ugodnega terena. Tujemu tisku, ki v veliki meri prihaja v našo Kočevsko, se je v zadnjem času krepko postavil nasproti naš domači, po katerem pa se na žalost še vedno čuti veliko pomanjkanje. Treba bi bilo tozadevne največje uvidevnosti ter široke akcije, da ljudem tam doli nudimo v zadostni meri dobrega domačega čtiva.

Ob času, ko tuji agitatorji na vse pretege skušajo loviti ljudi, širijo naši ljudje na Kočevskem prosveto ter dvigajo ljudi v kulturnem pogledu. Pred kratkim je bila otvorjena za občino Kočevska Reka kmetska nadaljevalna šola,

Okrnitvi v Monakovu je sledila še okrnitev po Poljski (v oktobru 1938.) ter končno še po Madžarski (dunajska razsodba z dne 2. novembra 1938.)...

Dne 15. marca 1939. je bil nad Češko in Moravsko razglašen nemški protektorat; dne 23. marca 1939. je bila objavljena pogodba o protektoratu nad tako zvano »neodvisno« Slovaško; Podkarpatska Rusija pa je že 19. marca 1939. prešla pod madžarsko nadoblast...

Dne 22. marca 1939. je sledila izsiljena pogodba med Nemčijo in Litvo o priključitvi Klajpede Nemčiji... Na predvečer okupacije memeljskega ozemlja je nemški tisk z vso odločnostjo zanikal vest, da namerava Nemčija to storiti, kot grdo izmišljotino demokracije, židovstva in framazonstva.

prvi tovrstni slovenski tečaj na Kočevskem. Ta prvi početak kmetske univerze na Kočevskem je že v kratkem času svojega delovanja pokazal razveseljive uspehe. Predavanj, ki so seveda v slovensčini, se udeležuje lepo število ljudi, med katerimi so tudi Kočevarji, ki prihajajo tudi po par ur daleč. Treba pa je ob tej priliki omeniti čudno zadržanje občinskega oblastva, ki je kljub nalogu sreskega načelstva, da mora tečaju posvečati vso pozornost, briskiralo celo njegovo otvoritev. Tu je treba takojšnje posredovanja odločujočih faktorjev.

Poleg kmetske nadaljevalne šole bosta v tem delu Kočevske v kratkem še dva uvaževanja vredna dogodka. CMD v Kočevski Reki pripravlja otvoritev slovenskega odra, kar bo združeno s proslavo. Oder, ki bo prenosljiv, bo postal tam doli važen prosvetno in nacionalno-vzgojni faktor.

Čez dober mesec se bo pričela na Kočevskem birma. Želeti bi bilo, in to je tudi resna zahteva vseh Slovencev, da bi bilo ob tej priliki slišati več slovenske besede ter petja v cerkvi, kot je bilo to pri zadnji birmi, ko se je šlo na roko v tem pogledu le našim nasprotnikom, dočim so zahteve Slovencev natele na gluha ušesa. Prepričani smo, da bo škofijski ordinarijat v tem pogledu razumel svojo nalogo, kakor tudi, da bo znal pravilno ukreniti v pogledu namestitve novega župnega upravitelja v Mozlju, ki je pretežno slovenski kraj, kjer je nedavno umrl sedanji župnik, ki ni bil Slovenec.

Nastopil je pomladni čas. Še mesec dni in Krempa, ki jo po nekem prostoku (tiskal se ni pri nas, pač pa je pošnetke zanj naredil Slovenec in se tako prodal) Kočevarji smatrajo za svojo domeno, bo polna narcia. Takrat po hitite na Kočevsko — na Krempo. — Vstopnine, ki so jo za poset gore hoteli pobirati nekateri, ki jim ni šlo v račun posećanje Krempa po Slovenceh, ne bo treba več plačevati, ker je oblast storila potrebne ukrepe. »Najvišja gorska nemška postojanka v Jugoslaviji«, kot jo imenuje že omenjeni prospekt, mora postati slovenska.

Škandal

Spričo današnjega resnega časa je tudi srednješolska obmejna mladina spoznala, da ima svoje naloge. S plakati, opremljenimi z jugoslovensko trobojko in geslom: Jugoslavija nedotakljiva sedaj in vedno! je pozvala narod k zaupanju vase. Za svoje sveto delo je prejela nezaslišan udarec: v posmeh tujcem so bili lepaki, ki jih je nalepila, po ukazu ob belem dnevu odstranjeni. Zahtevamo, da se izvaja najstrožje konsekvence!

Duh naše armade

Neki polkovnik je vprašal svoje vojake, kaj bi storili, če bi bila Jugoslavija napadena. Vsi so odgovarjali, da jo bodo odločno branili. Eden pa je rekel: »Ravnal bom po vašem povelju!« »Prav,« je rekel polkovnik, »toda če bi se moje povelje glasililo, da moraš orožje položiti in mirno gledati ponižanje svoje domovine, potem si dolžan, da pošlješ svojo prvo kroglo v moja prsa.«

Poziv katoliški visokošolski mladini

Pod vtisom težkih mednarodnih dogodkov, ki so zagnili svobodno slovanško državo in v zavesti resnega položaja se je visokošolska mladina Aleksandrove univerze odločila, da izloči vsa malenkostna medsebojna trenja in pristopi k enotnemu delu za višje skupne ideale. Njen znani proglas je ves narod sprejel z največjim zadoščenjem. Korak visokošolcev je bil izraz resničnega razpoloženja slovenskega ljudstva.

Mladina je dala vzor, ki naj bi ga posnemali vsi drugi činitelji. Prvi so razumeli poziv visokošolcev naši kulturni delavci, ki jih reprezentirajo vse naše vodilne revije: Misel in delo, Ljubljanski zvon, Sodobnost, Dejanje, Dom in svet in čas. Sporazumeli so se o sličnem proglasu, kakor visokošolci in ga že podpisali. Nepričakovano pa sta naknadno preklicala zastopnika katoliških revij Časa in Doma in sveta svoj pristavek z utemeljitvijo, da se taki izrazi naše enotnosti lahko zlorablja v politične svrhe. Merila sta na govor enega gospodov senatorjev, ki je v senatu z vsem spoštovanjem govoril o sklepu visokošolcev in ga postavil za vzgled, ki bi mu morala slediti tudi naša notranja politika. To naj bi bilo zlorabljanje? Ali ni mar imelo dejanje mladine ta končni namen? — Proglas revij ni mogel biti objavljen.

Druge so sledile vzgledu visokošolcev naše žene. Zopet so bile zastopnice katoliških društev, ki so preprečile enotno obrambno manifestacijo našega ženstva z motivacijo, da politično vodstvo katoliške stranke ne smatra razmer za tako resnih, da bi bilo treba združevati se k takim enotnim nastopom.

Medtem je tudi »Slovenec« nadaljeval svojo strankarsko gonjo, kakor da se ni

zgodilo ničesar okoli nas. Pri tem je razkril razloge, zakaj ne gredo enotne manifestacije Slovencev v račun vodstvu klerikalne stranke. Njo je označil za izključno predstavništvo našega ljudstva in vse plemenite napore za združitev naših kulturnih in političnih sil, diktirane iz zaskrbljenosti za našo bodočnost, obsodil kot politično taktiko. Na tako ozkosrčno in neresno stališče se je postavilo vodstvo klerikalne stranke kljub resnosti časa, razpoloženju ljudstva in zavesti, da trenutni formalni položaj te stranke ni v soglasju z resničnim političnim razpoloženjem Slovencev.

Nam je taka strankarska zagrizenost in zastrupljenost nerazumljiva. Najmanj jo moremo razumeti, ko gre za usodo naroda. Takrat ne samo, da se ne sme odklanjati sodelovanje, temveč se celo mora poskušati in zbuditi vse drobce narodne sile in jih povezati. Kdo je med nami sam dovolj močan, da bi smel prevzeti vso odgovornost za našo bodočnost nase? Ni ga, zato smo vsi kovači svoje skupne usode. Z vso odločnostjo odklanjamo in obsojamo gornje megalomanstvo v imenu tistega naprednega dela Slovencev, ki je v vseh odločilnih trenutkih naše zgodovine igral svoji kulturni, gospodarski, politični in organizatorični moči odgovarjajočo vlogo.

Katoliško visokošolsko mladino, o kateri ne dvomimo, da se je iskreno združila z mladino drugih nazorov, pozivamo, da v duhu proglasa akademikov vpliva na svoje očete in jim odpre oči, da bodo sprevideli čas, v katerem živimo. Motivi, ki so bili merodajni za strnitev akademikov v duhovno in delovno skupnost, morajo biti merodajni za vse naše javno življenje.

Masaryk in Čehi

»Realno gledanje na Češko in Masaryka« je naslov članka, ki ga je objavila »Straža v viharju« z dne 30. marca 1939 in v katerem postavlja kopico smelih, nedokazanih in zlobnih trditev. Dvomimo, da je čas, katerega si je izbrala »Straža v viharju«, primeren, da se napada baš — Masaryka. Vendar pa je značilno, da prihajajo napadi ravno sedaj, ko je bilo prilike skozi 20 let dovolj. V isti številki povdarjajo »Stražarji« potrebo strnitve vseh Slovanov, istočasno pa blatijo prav one, ki so bili ustvaritelji te ideje in večinoma tudi njeni edini izvrševalci.

Povod za te napade je dal »Straža v viharju« članek »Ob nesreči bratskega naroda«, ki je bil priobčen v zadnji številki »Naše misli«. V tem članku je dala nacionalna mladina izraza svoji bolesi ob uničenju samostojnosti slovenskega naroda in izrazila svojo odločno voljo, da bo branila svobodo naše države, ako bo ta napadena, z vsemi moralnimi in fizičnimi sredstvi. Zelo značilno je, da je mogel najti ta članek tak odmev pri katoliški mladini. Nikdar nismo mogli pričakovati, da se bo našel med nami list, najmanj pa omladinski, ki bi polemično reagiral na misli, iznešene v njem. Spričo tega se nam upravičeno vsiljujejo najbolj nezaželjene domneve. »Straža v viharju« pozivamo, da jasno pove, kakšni motivi in kakšni nameni jo vodijo pri takem neokusnem, nerazumljivem in škodljivem delu.

Poglejmo si napade »Straže v viharju« na Masaryka:

Prvi je trditev: »Ko so se slovenski poslanci borili za slovensko vseučilišče v Ljubljani... je Masaryk imenoval te zahteve nezrele in dal razumeti, da je naša politika balast za Čeha, ki so vedno imeli le svoje koristi pred seboj, tako, da je »Slovenec« dne 7. septembra 1910 ostro obsodil Masarykov češki egoizem.« »Straža v viharju« se torej sklicuje na »Slovenca«, ki je napisal pod naslovom »Slovenska in češka politika« sledeči stavek: »Masaryk... je še pred nekaj leti pel prav isto pesem, ki jo je sedaj zacvilila stara in obrabljena koketa »Neue Freie Presse«. Masaryk je šel

še dalje: označil je slovenske zahteve kot balast za Čeha, katerega se je treba iznebiti.« Ker ni »Slovenec« prav noben verodostojen vir o tem, kaj je Masaryk delal in kaj ni delal, pozivamo »Stražo v viharju«, naj citira Masaryka, ter pove, kje se je tako izrazil, kakor mu podtika.

Druga trditev, da so imeli Čehi pred seboj vedno le svoje koristi, iznešena v zvezi z Masarykom (Friedjungov proces!) kaže, da je pisec skrajno slab poznavalec zgodovine našega osvobođenja, katerega smo si priborili ravno v stoletni kulturni, nacionalni in politični solidarnosti z brati Čehi. Pisanje »Straže v viharju« je razumljivo samo z vidika nepoznavanja zgodovinskih dejstev, ali pa z vidika zlobne in škodljive tendence. Dalje pravi »Straža v viharju«: »... žal je Masaryk velik del naše mladine zastrupljal s proticerkvenim duhom verske skepse in s tem naravnost uničeval moralne moči našega naroda.« Tudi to trditev je mogoče razumeti samo z gornjih dveh vidikov. Pisanje

„Češka kaže na Boga“

Pod gornjim naslovom so »Novine Slovenske krajine«, ki jih ureja po svoje popularni župnik Klekl Jožef, prinesle članek, iz katerega veje vsa mentaliteta gotovega dela naše katoliške inteligence. V naslednjem podajamo brez komentarja, ki bi bil tudi popolnoma odveč, nekaj najnapačilnejših stavkov:

»Boži bič je počel, zato je razpadnola ovetoča slovenska država. Za Husovo krivo vero se je že zdavna spokorilo češki narod. Da so Čehi slobodščino zahtevali v bivšoj Avstriji, so imeli prav. Neso pa meli prav, i to jih je zakopalo, da so zidali borbo za svojo slobodščino na brezverstvo. Glavni steber oslobodilne borbe je bio pri Čehih češki Sokol. V programi si je zapisao ljubav do narodove slobode, brez ljubavi do Boga. Po njegovem zgledi i programi se je šče prek mej širio potom njega diih brezverstva i sovraštva proti veri, proti Bogi — proti Cerkvi. Koliko kvara je na

»Straže v viharju« je dokaz izredne brezvestnosti in drznosti, a katero se njeni sotrudniki lotevajo stvari, ki jih absolutno ne poznajo. »Straža v viharju« dokazuje, da Masaryka in njegovih del ne pozna. Sicer pa naj nam imenuje samo enega pravega študenta — Slovenca, ki se priznava k Masarykovim naukom in ki je kvaril moralne moči našega naroda.

Čudimo se tako ostremu in pavšalnemu odklanjanju Masaryka s strani slovenskih klerikalcev, medtem ko so češki klerikalci — v razliko od slovaških — prav složno z njim sodelovali. To bo pač pripisati dejstvu, da so slovenski klerikalci znatno bližji slovaškim, kot češkim.

Nadalje zameri »Straža v viharju« Masaryku ker »... je bil v duhovnem sorodstvu s Tyrševio ideologijo sokolstva, ki se nam je vsiljevala, a je tako protislovenska, da jo moramo brezpogojno odkloniti.« Na to staro pesem o sokolstvu ni vredno odgovarjati. Taki napadi ne morejo znanjati moralne vrednosti in zaslug te najpomembnejše slovanske organizacije, za katero nas zavidajo vsi drugi narodi.

»Straži v viharju« pa je: »... naravnost neumljivo, kako se je mogel Masaryk kot predsednik bratske Češke države vezati s komunistično Rusijo in kako sta mogla dopustiti on in njegov naslednik Beneš, da je postala Češka naravnost orožarna za španski komunizem ter predstraža Rusije proti zahodni Evropi.« Vsiljuje se nam vprašanje, ali je »Straži v viharju« ljubši tisti, kateremu bodo morale škodove tovarne sedaj dobavljati orožje.

Na zaključku očitajo »Stražarji« Čehom, da je bila njih domovina: »... leglo framazonstva, ki je skotilo spakedrani nestvor o edinstveni češkoslovaški narodnosti.« Kaj ima framazonstvo, ki ga klerikalizem zlorablja kot neko splošno strašilo in argument, kadar mu zmanjka drugih dokazov, skupnega z idejo češkoslovaškega narodnega edinstva in analogno tudi z idejo jugoslovenskega narodnega edinstva, vejo in razumejo samo v uredništvih slovenskih klerikalnih listov. Framazonstvo naj bi ustvarilo misli, ki so nas in Čeha pripeljale v svobodo!?

Tako neresna je katoliška mladina zbrana okrog »Straže v viharju« v tako resnih časih. V svoji zaslepljenosti in ozkosrčnosti strasti se je spravila nad veliko slovansko avtoriteto — Masaryka, ki je še danes eden največjih predstavnikov slovanskega genija, priznan od vsega kulturnega sveta. »Straža v viharju« trdi temu nasprotno, da je pri nas: »... moda poveljevat Masaryka in bratstvo s Čehi; to modo so uvedli svobodomisleci.«

Take številke »Straže v viharju« bodo ostale trajni dokazi o mišljenju in delovanju katoliške mladine v enem najtežjih in najusodnejših trenutkov evropske zgodovine. One bodo pričale, kaj je smatrala katoliška mladina v takih razmerah za svojo najvišjo dolžnost in kako je služila naši domovini in slovanstvu.

»Straža v viharju« brani msgr. Tiso

»Straža v viharju« z dne 30. marca l. t. piše:

»Kampanja proti Tisi in predstavnikom Slovanov kot »katoliškimi« izdajicam Čehov je prav tako zlobna, kot če bi kdo zameril človeku, da je skočil skozi okno goreče hiše, da bi si vsaj rešil življenje, čeprav si pri skoku polomi ude.«

Nečuvstvo je tako zagovarjanje ljudi, ki so s svoje strani storili vse, da je prišlo do razrušenja bratske Českoslovaške republike. Ali je hiša gorela že takrat, ko se je msgr. Hlinka združil s Henleinom? Slab in nacionalno nemoralen je tak zagovornik sokrivic sužnosti Čehov in tudi samih Slovanov. Tiso si pri skoku ni samo polomil udov, ker se je ubil. Mar »Straža« veruje v svobodo Slovaške?

Tak zagovor dokazuje strahotno moralno. To je izdajalska in dezerterska miselnost. Človek, ki je sposoben nekaj takega napisati, bo sposoben storiti v sličnih okoliščinah slično dejanje, katerega zagovarja.

Za nas velja drugačna morala. Pristajam narodnega edinstva je usoda vsega naroda nerazdružna. Mi ne poznamo skokov skozi okno, nego samo skupno borbo na žirljenje ali smrt.

Darila narodnemu akademskemu bloku

G. Lilek iz Celja je daroval Narodnemu akademskemu bloku univerze kralja Aleksandra din 3000 v svrhu delovanja v sedanjem času.

Zahteve današnjega časa razumevajo tudi naši dobrovoljci. Narodnemu akademskemu bloku so poklonili 500 izvodov svoje publikacije: »Vrata v svobodo«, ki jo je spisal dobrovoljec Pavlin. Posebna deputacija je našim dobrovoljcem osebno izrekla zahvalo. Ob tej priliki je bilo izmenjanih mnogo iskrenih besed ter misli o delovanju v sedanjem času.

Čitatelje in prijatelje lista prosimo, da nam oprostite zamudni izid sedanje številke, ki ima vzrok v velikonočnih počitnicah ter drugih zaprekah.

Prepričani smo, da bodo s sedanjo številko za zamudo dovolj poplačani.

★

DARUJTE V TISKOVNI SKLAD
»N A Š E M I S L I«
ŠTEV. ČEK. RAČUNA 17.120

Čeh jugoslovenskemu prijatelju

(Nadaljevanje s 4. strani)

svet a svojo kulturno zrelostjo tako, da je človeku kar tesno. Ali ni vendar v vsakem človeku tako velika težnja po ljubezni? Narodi hodijo ob večerih na sprehode in pogled se jim upira v lesketajoče zvezde v vsemirju, čigar tajinstvenosti vsi občudujejo in polnijo svoje duše z mnogimi upi. Naša zemlja igra tako neznamno vlogo v tem prostoru. Tega bi se morali zavedati oni, ki ženejo njene prebivalce v nove nesreče.

Popolnoma zaupajoč v nesmrtnega genija našega naroda, z vero v njegovo življenjsko silo in prožnost in v težnjo po pravičnosti največje veje prebivalstva Evrope — nas Slovanov, naj končam to pismo in Vam kličem kot Čeh z našim Karlom Havlíčkom Borovskim:

A treba nám odzpirali —
ej, vséchno ma svůj čas!
A čím jame jindy bývali,
budem přec ještě žít!

In navajam izvleček iz Jana Amosa Komenskega: »Sreča narodov je opoteča in spreminljiva. Narodi se enkrat dvigajo, hitro padajo, kmalu se zasvetijo in že spet zatamnijo, hitro so srečni in takoj zopet bedni, vse z ozirom na to, ali prevladuje značajnost nad lastnostmi, delavnost nad lenobo, modrost nad puhlostjo, dobrotu nad nasiljem.«

Bodite Vi in vsi Vaši priščno pozdravljeni!

Omladina i narod

Za omladinu narodna sredina prestavlja pozornicu sa koje se ona poučava životu.

Život naroda protkan je veseljem i žalošću, pobjedama i porazima, lepotoj i nemoralom, ljubavlju i svirepošću, darežljivošću i lakomošću, dobrim i zlim i mnogim drugim oblicima bitisanja, čuvstvovanja i činova. Doživljajem svega toga stiče se iskustvo, životna škola, čiji je učitelj ljudski kriterijum i čija je »materija obrade« odnos subjekta prema životu i svetu. Ljudski kriterijum je već biološki prirodjen čoveku i razvija se neprestanim razvijanjem moždane opne, omogućava logičan pogled na svet i život i određuje smisao stvarima i događajima u okolini. Pak to šta postavlja potrebnu razdaljinu ljudske objektivne logike od ljudskog subjektivizma radja se samo kroz fizičko, duhovno i duševno iskustvo. Kriterijum i iskustvo udruženi sa životnom voljom i savešću tvore su narodnog morala i etike.

Moral i etika dakle predstavljaju jedan egzaktan oblik višega razvoja duha i duše i bez njih bi se ljudi povratili u primitivizam, te se prema moralu i etici može oceniti razvojni kulturni stupanj jednoga naroda. No ni moral ni etika ne bi imali nijedno veće opravdanje postojanja, ako ne bi bilo omladine. Omladinski duh koji nastaje, razvija se i zri može podjednako da asimiluje i najpozitivnije i najnegativnije strane života, jer mu nedostaje izgrađen kriterijum i iskustvo. S toga je ne samo potrebno, nego i bezuslovno nužno etičko i moralno vaspitanje omladine, ako se hoće zagarantovati budućnost naroda. Moral i etika su jedini faktori, koji podržavaju narod a omladina je ta, koja mu produžava život.

Rašćenjem naroda, množinski i teritorijalno, raste narodna svest i moć, ako se obnavljanje rodova vrši stalno. No taj poznati faktori nije nužan za tumačenje, kao onaj koji je u vezi sa raznim suprotnim momentima narodnog života i koji direktno tangira omladinski duh.

Ni jedan narod nije uvek svestan naroda, nego je u datim momentima samo masa, glupa nekulturna rulja, čija se sredina pretvara u krug zveri primitivnih strasti, pa ma da je pre predstavljao i najcivilizovaniji skupinu. Pod utiskom straha ili preteranog oduševljenja, izazvanog besmislenim gestima glup i bezglav postane često narod u slučaju rata ili kakve panike. Moral i etika tada izgube i poslednju osnovnu crtu. Svaki rat je psihološki opasni, nego životno, te suština sudbine propasti ili pobeđe ne zavisi od broja žrtava, nego od razumskog i duševnog stanja ratujućih. No ne samo da stvarni razlozi za uzbunu, nego i sugestivni, uobraženi, mogu ostaviti negativne tragove. U tim slučajima nema više reči o ljudskoj savesti; kriterijum ljudi takodje izgubi vrednost i smisao uzrokom buntovničkih fikcija. Tako pozornica života iz tih i sličnih momenata za omladinu dobija jedan strašan vid.

Psihoza uzbunjenog naroda, uzvratne demoralizovane mase slična je onoj u pozorištu, kada nastane požar. Svaki narod u narodu prvo poruši postojeći moral i rasturi osećanje i veru u narodnu vrednost i moć. I kada se nered pretvori u bezglavi alarm tada zagrejana atmosfera vrlo intenzivno osvoji duh omladine, koji je osetljiv na sve ono šta mu pruža privlačna dinamičnost neobičnih elika i događaja. Uveličavanjem važnosti onoga šta je omladina videla od starijih ona je spremna čak na razbojništvo i razna zločinstva. Setimo se samo slučaja »besprizornosti« u Rusiji. U Srbiji je bilo mnogo smrtnih slučajeva kada su dečaci u vreme okupacije i kasnije vodili medljusobne »ratove« u masama. Mladi duhovi su već po prirodi nagnuti negativnim težnjama, šta se vidi n. pr. iz jedne dečje psihoze neobičnog veselja pri njihovim mučenjima i umorstvu životinja, naročito amfibija. To vrše iz urodjene motivacije odvratnosti, upravo manifestacije egoizma autofele, egoizma nastala

log iz nekakve odmazde nad drugim nižim felama.

Ne samo u doba rata, revolucije i prevrata, nego i u mirno doba mladi duhovi neobično lako podležu svakoj fascinaciji a naročito onoj, koja im pobudjuje fantaziju i sugerira im važnost reputacije nekog izabranog junaka. Takav omladinski uzorni junak može biti i običan razbojnik, samo ako je hrabar i silovit.

Neki narodi su iskoristili manje — više te strane omladinske psihe, znajući da utisci i način života omladine ostavljaju trajan trag u kasnijem životu. Često puta tretiraju listove školske programe i načine vaspitanja omladine, utvrđujući činjenicu da su svi školski programi dođuše zasnovani na principima humanizma, ali da ipak svakom vaspitnom sistemu nešto kao glavno nedostaje. Sa četiri zida se ne mogu zatvoriti pogledi na rdjave životne primere, da bi se lakše i uspešnije ulila razna pedagoška sretstva i nauke u glave i duše omladine. Ipak nikakvi oprobani načini nisu mnogo doprineli. Da iskoristi dojmivost omladine u vojnom vaspitanju Italija ima organizaciju »Balila«, za fizičko i nacionalno vaspitanje miroljubivi Sloveni imaju organizaciju »Soko«, za praktično prirodno vaspitanje raširena je po svetu organizacija »Skaut« itd. Sve omladinske organizacije, koje su stvorene u korist budućnosti naroda mogu imati uspešne rezultate, ako su pametno vodjene.

Danas kada je svet uzburkan i kada se ljudska savest, moral i etika namerno i svesno ruše usled najperfidnijih i najefemernijih političkih borbi ne bi smeo dopustiti ni jedan narod da njegova omladina uživa nekontroliranu slobodu. Na svaki način u naše veliko savremeno doba tehničkog napretka uzgaja se hoćeš-nećeš omladinski duh bez pravog morala i etike, čim skoro kod svih naroda vlada psihoza bezglavosti, straha i nerveze.

Lirika iz nemških logov

Ko se je narodni socializam v Nemčiji š boril za oblast, je vodja zelo rad ponašal in poudarjal, da je treba nemško literaturo očistiti raznih kulturnih boljševistov: Klabunda, Hasencleverja, Hagnusa, Hirschfelda, Zuckmayerja, Tollerja, Georga Grossa, Kuttnerja, Tuoholskega itd. Res, da je pisanje judov, poljudov in komunistov često prekoračilo vse meje dostojnosti.

V dobi socialistične weimarske ustave so se dogajali neverjetni primeri zaničevanja lepega in dobrega, rušenja vseh človečanskih vrednot. Ernest Toller je mogel v »Berliner Tageblatt« označiti »junaški ideal« kot največjo neumnost, kar si jih je človek kdaj izmislil in gošpod Alfred Kerr je menil, da bi morali starofrizijski pregovor: »Raje mrtev, kot suženje« obrniti in reči: »Raje trikrat suženje kot enkrat mrtev.« Glavna tarča zasramovanja in zaničevanja pa je bila religija. V ilustracijo te socialistične svobode zasramovanja naj služi pesem gospoda Kuttnerja o »Sv. Treh Kraljih«.

Der Erste trägt eine lederne Hos'
Der Zweite ist am A... blos,
Der Dritte hat einen spitzen Hut
Auf dem ein Stern sich drehen tut...
Kyrieleleis.

Der Erste, der hat den Kopf voll
Grind.
Der Zweite ist ein unehelich Kind.
Der Dritte nicht Vater, nicht Mutter
preist
Ihn zeugte höchst selbst der heilige
Geist... Kyrieleleis.

Der Erste hat einen Pfennig gespart,
Der Zweite der hat Läuse im Bart,
Der Dritte hat noch weniger als
nichts,
Er steht im Strahl des göttlichen
Lichts... Kyrieleleis.

Náša omladina ne može uživati mnogo pohvale, jer se ne može zavideti njenosti niti fizičkoj niti moralnoj moći. Za tu krivicu ona nije odgovorna. Odgovorna je svakako naša narodna sredina, koja ili zanemaruje omladinu, ne posvećujući joj dovoljno pažnje i poštovanja, ili pak je nepametno vaspitava i gaji.

Još od malih nogu selska omladina primorana je da radi fizički prenaporne poslove. Seljaci se više boje za svoju materijalnu egzistenciju, nego za zdravlje, te bezobzirno iskorišćavaju svoju decu u radne svrhe. Naša industrijska naselja imaju procentualno najviše dece i ova žive u stalnom pomanjkanju, jer njihovi očevi — radnici ili ništa ne zarade ili što zarade ne dostaje im niti za najpreče. Što se tiče gradova, imaju bezbrojno problema u pitanju zdravog odgajivanja omladine.

U prvom redu siromaštvo, a zatim nezdrava sredina, čine od mnoge naše omladine pasivna bića, na kojima se već opaža duševna depresija. U takvim duhovima nestaje otporne snage, pojavljuje se strah pred društvom i težnja za usamljenošću. Danas se živi u eri organizacija i društvenog povezivanja, te je uzgajivanje toga čuvstva kod omladine vrlo važno. Ali i ono malo omladinskih organizacija što postoji, životari najbednije. Da li ko vidi šta govori kategoričnost takvog stanja?

Ovde takodje moram apelirati na one javne faktore, koji ne samo da su zanemarili život naše omladine, nego ga svojim zanemarivanjem kvare. Naročito treba paziti, da partijsko politička strast ne ovlada omladinu.

Pak mislim, da je postalo neodloživo potrebno poklanjati više pažnje omladini, njenom moralnom i etičkom prosvetčivanju, koji problemi su isto toliko važni kao i politički. Jer šta će nam politika i država, ako ne budemo uzgojili najzdraviju omladinu, koja će nam održati život?
Ž. Cvetković.

Um die dumpften Hallen
Der Kichen füllen.
Wir freien Deutschen hassen diese
Seelenkerker!
Mehr noch hassen wir die Priester-
hunde,
Die das Bibelgift ins Herz der Volkes
giessen.
Schlagt sie tot! Die schwarze Hunde,
Die die Seele unseres Volkes
schänden —
Schlagt sie tot! Die Seelenmörder,
Die das Erbild unseres Volkes töten.«
»Priesterhunde heulen durch Oester-
reichs Straessen,
Sie zerren, was deutsch ist, in ihre
schmutzigen Gassen,
Sie jagen, was deutsch ist, hinein in
die Arme des völkischen Todes,
Sie töten was deutsch ist, zur Ehre
des jüdischen Gottes!«

Radoveden sem, kakšno razliko občuti fini posluh g. Jožeta Goebbelsa? Ali pa je narodni socializam tako prežet »pozitivnim kršćanstvom«, da spričo tega pozitivizma misli, da dela dobro in uslužno kršćanstvu, če dovoljuje take verz:

»Wem das Hackenkreuz ins Herz
gebrannt,
Der haßt alle anderen Kreuze!
Wer sich in seinem Volke erkennt,
Der lachet der Erlöserkänze.«

Tako torej izgleda »pozitivno kršćanstvo« tistih, ki so se v njegovem imenu borili proti kulturnemu boljševizmu. Prav pravi francoski pregovor: »Les extrêmes se touchent.«

k n.

Zaplemba!

Sresko načelstvo v Kamniku,
dne 26. marca 1939.

No. 3339/3.

ODLOČBA!

Na podstavi čl. 19. točke 2. in 7. zakona o tisku odream zabrano razširjanja in prodajanja perijodičnega lista: »Naša misel« z dne 23. 3. 1939., štev. 7, (53) radi člankov pod naslovom: »Ob nesreči bratskega naroda — Politiki govore —« in ostalih.

Ta odredba ne izključuje kazenskega postopanja tudi še iz drugih kakor zgoraj naznanjenih razlogov.

Zainteresirani osebi v tiskarni je izdati potrdilo o zaplenjenih stvareh.

Proti zabrani ni pravnega leka.

Sreski načelnik: Dr. Maraž, s. r.

Občni zbor J. N. A. D. Jugoslavije

24. marca t. l. se je vršil semestralni občni zbor JNAD »Jugoslavije«. Občni zbor je otvoril predsednik g. Breznik Igor, ki je v izčrpnih besedah podal obširno predsedniško poročilo o delovanju in uspehih društva na univerzi ter v javnosti, kjer so bili nacionalni akademiki vedno prvi.

O zunanjem društvenem življenju je poročal podpredsednik I. g. Jerovec Franc, ki je v svojem poročilu podrobno prikazal vse uspehe in akcije nacionalnih akademikov v akademskem življenju. Posebno je podčrtal volitve in zmagave v Akademski Akciji in v DSJF ter končno osnivanje Akademkega narodnega bloka, za katrega je izšla pobuda ravno s strani JNAD »Jugoslavije«.

Poročilo o notranjem društvenem delovanju je podal podpredsednik II. g. Gaberšček Milan, ki je podal pregled notranjega društvenega izživljanja: predavanja, debat, sestankov in prireditve.

Sledila so še poročila ostalih odbornikov ter načelnikov sekcij. Posebno je

treba omeniti še poročilo o narodno-obrambenem delovnem taboru, ki ga je JNAD »Jugoslavije« v letošnjih semestralnih počitnicah priredila na Kočevskem (o taboru je »Naša misel« poročala v eni izmed prejšnjih števil — op. uredn.).

Po objektivnem revizorskem poročilu so sledile volitve novega odbora. Soglasno je bil izvoljen za novega predsednika društva g. Vekoslav Iskra. V njegovem odboru so sledeči člani: Savnik, Zidarič, Zupan, Hančič, Janševa, Flajnik, Jeretin, Črnigojeva, Kajin, Marušić, Grohar in Hrašovec. Pri slučajnostih je društvo soglasno sprejelo predlog o osnovanju narodno-obrambene sekcije, ki bo brez dvoma postala ena glavnih žarišč narodno-obrambene akademkega udejstvovanja, ki je v teh časih prepotrebno.

Novemu odboru k izvolitvi čestitamoz željo, da bi s svojim delom povzdignil JNAD »Jugoslavije« do najvišjega ugleda.

Dijeta

Ko se je vodja rajha vrnil s svojega pohoda po Avstriji in Češki v Berlin, se je potožil svojemu zdravniku, da ima želodčne težave.

Zdravnik ga je povprašal, kaj je jedel na poti.

Vodja mu je odgovoril, da je samo ob sebi umevno jedel na Dunaju dunajske zrezke in v Pragi češke knedle.

»Sedaj se seveda ne čudim, da imate želodčne napade«, mu je odvrnil zdravnik in nadaljeval: »To je mnogo prehudo in težko prebavljiva hrana za vas. V bodoče vam predpisujem najstrožjo dieto. Predvsem vam v interesu vašega zdravja zabranjujem tudi samo pokušati kranjske klobase in čevapčiče!«

Spomenik na Dunaju

Na Dunaju baje postavljajo velik spomenik »dem unbekannten Zufriedenen« — neznanemu zadovoljnemu Avstrijcu.

Če kruha ni...

Na meji stoji vojak. Ob sedmi uri dvigne desnico: Heil!

Ko ga nekdo z druge strani meje pobara, kakšen pomen ima ta novi predpis, mu lačna uniforma odvrne: »To ni nikak predpis, to je zajtrk!«

Blagostanje narodnega socializma

Po zasedbi Češke je zbolelo ogromno število zasedujočih vojakov, ker so jedli mast kar z žlico.

V Ptuj je radi izleta grupe zamejcev za Veliko noč popolnoma zmanjkalo mesa.

Naši letoviški kraji so bili za Veliko noč polni tujcev s severa. Večino časa, ki so ga prebili pri nas, so presedeli ob polnih mizah.

Sodobno tolmačenje

Kaj pomeni pozdravljanje z dvignjeno desnico?

Aufgehobene Rechte!

Internacije na Češkem

Pravijo, da so nemške oblasti internirale že toliko Čehov, da je tiste Čeha, ki še niso prišli na vrsto, že sram. Bojijo se, da bi to utegnili biti znamenje, da jih Nemci nimajo za dovolj dobre Čeha.

Propaganda

Pravijo, da plačuje Nemčija naše sezonske delavce, zaposlene tik ob meji bolj kakor tiste, ki so zaposleni v notranjosti Nemčije. To pa samo zato, da bi ti delavci, ki prihajajo čisto domov, s svojim zadovoljstvom, nevede in nehote, povzročali razpoloženje med našim obmejnim prebivalstvom, kakršnega želijo Nemci.

Edino umesten odgovor

Z mariborskega mostu sta nedavno pripadnika »superiornega naroda« opazovala splave, ki so plavili po Dravi. »To je jugoslovenska flota«, se je posmehljivo oglašil eden izmed njih. Pasant, ki je slišal ta pomenek, je pristopil ter gonodoma dal dve gorki okoli ušes in dejal: »To pa je naša artiljerija.«

„Mislim na družino, ki doma strada“

V nekem kraju ob Soči sedi mobilizirani italijanski vojak iz notranjosti države, zamišljen za gostilniško mizo.

Vstopi višji oficir.

Vojak se niti ne gane.

Oficir ga surovo nahruli.

Vojak mu pojasni, da ga ni opazil, ker je mislil na družino, ki doma strada.

Oficir se je zbežan brez besede umaknil.

Prepozna obsodba

V nasprotju s »Stražo v viharju«, ki še sedaj zagovarja msgr. Tiso, je napisal »Slovenec« v svojem uvodniku z dne 16. aprila 1939. sledeče besede:

»Tudi Hrvatje so za skupno državo. Oni nikakor ne mislijo voditi brezglave slovaške politike.«

»Slovenec«, prepozno prihajaš s to obsodbo. Ali nisi vse do katastrofe bratske republike stal na strani hlinkovskih

gardistov in »slovaške brezglave politike?« Ali nisi z veseljem priobčil celo željo g. Sidorja, da bi tudi Slovenci kmalu dosegli iste uspehe, kakor so jih Slovaki, ki so nam celo po imenu tako sorodni?

Beograd ali Belgrad

V radijski uri »slovenščina za Slovence«, ki jo ne vodi kak navdušen jugoslovenski unitarist, smo slišali, da je edino pravilno slovensko govoriti in pisati Beograd in ne Belgrad in da nekateri kljub temu trmasto vztrajajo pri Belgradu.

»Slovenec« je pred dnevi izdal »belgrajsko številko svojega lista.

Ob okupaciji Albanije

Predno je Maselj-Podlimbarski začel pisati svojega »Gospodina Franja«, je napravil sestavek: »Kako se narod podjarmil«. — V izveščku se glasi:

»Nekateri narod se poda iz potrebe, mirno pod tuji jarem, večino norodov pa je treba z orožjem prisiliti v jarem. Kako se vrši nasilno podjarmljenje?

Sovražne čete pridero v deželo. Mesto za mestom se poda, zasede se ravnina za ravnino. Po mestih, po vaseh, ki leže na strateško važnih krajih, se ustanove posadke. — Prelije se mnogo krvi...

V pridobljeni deželi se postavi vlada. Na čelu vlade stoji priznani strogi, nepogljivi možje iz vrst zmagovalcev. Na njihovi strani so zaupljivi in veljavni možje iz potlačenejšega ljudstva, taki možje, ki so imeli kdaj kak vpliv na narod in ki novi vladi na ljubo za denar, odklovanje in dostojanstvo zatajé prepričanje, vero in narodnost. Prično vladati Vojska in orožništvo zatira poslednje sledove upora...

Vojaštvo... trobi v svet o grozovitostih in sirovostih podjarmljenega naroda in po potrebi, da se vlada priredi po strogo vojaškemu načelu. Civilna vlada deluje pod zaščito vojaštva; vohunstvo in ovadštvo cvete po deželi. Posamezni domačini, ki se ne morejo sprijazniti z novimi naredbami, se selé iz dežele, nekateri se pomaknejo v gore, v gozdove in čakajo... Te proglase za roparje. Ropar je vsak, ki izgovori žaljivo besedo o tujcih, njihovih napravah, zakonih, veri, ki mu je domovina in svoboda naroda pri srcu. Zoper take roparje postopajo z naglim sodiščem, vešali in svinčcem. Ves narod se trese, vse molči.

Koncert akademskega pevskega zbora

Med kulturnimi dogodki zadnjega časa se nam jasno odražajo trije: Koncert E. I. A. R. iz Turina, koncert Akademskoga pevskega zbora in proslava dramskega umetnika Emila Kralja v Tolstega »Živem mrtvecu«. Ljubljansko občinstvo je te tri prireditve sprejelo z velikim razumevanjem in zanimanjem. Morda je k temu pripomogla tudi učinkovita in pametna reklama. Dejstvo je, da so bile vse tri prireditve razprodane, kar nam vsiljuje misel, da prihaja govorjenje o visoki kulturni izobrazbi ljubljanskega občinstva počasi do veljave.

Letošnji koncert APZ se je vršil pod visokim pokroviteljstvom Nj. Vel. kraljice Marije, katero je na prireditvi zastopal divizijski general g. Lukič.

Nad šestdeset pevcev broječ zbor je pod odličnim in skrbnim vodstvom dirigenta g. Marolta z velikim občutjem in požrtvovalnostjo podal silno pestro izbran spored, ki je v glavnem vseboval pesmi, nastale v dobi slovenskega preporoda, t. j. po l. 1848. Barvitost spore-

da so v drugem delu povečale še nekatere hrvatske in srbske pesmi.

Že prve pesmi so ustvarile tesen stik med zborom in občinstvom. Vsaki točki je sledil buren aplavz, ki je dosegel svoj višek ob Cegnarjevi »Hercegovki«, ki je tudi zaključila prvi del sporeda. Razpoloženje pa se je še bolj dvignilo tedaj, ko so dirigenti obdarovali s košaro, polno velikonočnega »žegnja« in s pisano butaro.

O umetniški strani koncerta ne bomo govorili, ker so za to poklicani drugi, zabeležili pa bomo splošen dojem, ki so ga vsi poslušalci doživeli. Zbor je dobro izšolan, v celoti homogen ter blagovzvočen. APZ je lahko ponos vseh akademikov, imenujemo ga lahko najboljšega v Jugoslaviji. Zato zasluži, da mu mero-dajni krogi omogočijo, da ponese našo pesem ter obenem kulturo tudi preko meje.

Ker mnogo občinstva radi razprodanega koncerta ni moglo poslušati naših akademikov, smo prepričani, da bo APZ svoj koncert ponovil.

jo podelé kolonistom... Kolonist vidi, kako pisarji, trgovci in vojaki bogaté, in tudi njega objame slast, da bi hitro obogatel. A ne gre mu izpod rok: neznan tuja zemlja ne rodi, kakor si je obetal... Taki postanejo nadzorniki in pazniki pri ljudeh, ki delajo tlako...

Z vojsko so v deželo pridrli... liferanti, advokati, marketendarji in branjevc...

Vojska, uradniki, kolonisti..., vsi smatrajo podjarmljeno ljudstvo za helota, parijo, rajo. Vse, kar je narodu drago, zasmehujejo, ponižujejo, zaničujejo; narodovega jezika se noče nihče naučiti, vsak se mu roga, narodne običaje se prezira, vsak skuša zatreti lepe navade, vkoreninjene iz davnine. Gospodarji nočejo z zaslužjenimi nikake skupnosti. Ti čutijo kruto nesvobodo. Globok prepad je med gospodarji in sužnji, prepad, ki ga čas ne zasuje.

Kulturno delo napreduje. Gradijo se ceste, posebno po neprestopnih krajih, kjer je bila vojna sila največja, da se domačinom odvzame vsak ur na uspešno vstajo. Te gradbe se vrše z rokami domačinov; nalože se doklade, dolžnost tlake je zapovedana...

Če je potreba in ugodna prilika, pogleda vlada tudi na versko polje, kako bi bilo mogoče obrniti vero, da postane steber vlade. Ako še ni v deželi jezuitov, se okličejo in nune se prisele. Cerkvam in samostanom se prideli zemlja in s tem potolaži duhovščina, ki ima v rokah odgojo in deloma tudi mišljenje narodov.

Nova uredba o pravnih fakultetah

Ob izidu uredbe smo prejeli sledeče poročilo, ki ga pa iz tehničnih vzrokov nismo mogli objaviti. Ker članek ni izgubil na aktualnosti, ga prinašamo danes. — Op. ur.

Na Silvestrovo lanskega leta je bila objavljena v Službenih novinah uredba o pravnih fakultetah univerz v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani. Bistvena razlika v ureditvi pravnih fakultet v naši državi je že od osvobojenja sem kričala po enotni ureditvi študija, saj je bil zagrebški jurist glede študija na slabšem od beograjskega ali subotiskega, ljubljanski pa še znatno na slabšem od zagrebškega. Pri redakciji uredbe so sodelovali zastopniki proforskih kolegijev posameznih fakultet, kar je gotovo razveseljivo pri dosedanji praksi presenečenja, vendar moramo obžalovati, da ni bilo možno izreči svojega mnenja o tej uredbi onemu, ki je z njo neposredno prizadet — t. j. slušatelju.

Uredba enumerativno navaja vse stolice in vse predmete, ki jih te stolice ob-

segajo. Nadalje navaja vse one predmete, ki se morajo obvezno predavati. V členu 11. razdeljuje med posamezne fakultete seminarje in institute. Za ljubljansko fakulteto je predvidenih 16 seminarjev, 1 institut in 1 knjižnica. Pri institutih pogrešamo institut za manjšinsko pravo, še bolj kot tega pa institut za delovno pravo. Sicer je to panoga, na katero gledajo »znanstveniki« nekam »viška, vendar pa ji mi »povprečneži« priznavamo v sedanjih časih socialnih borb tolikšen pomen, da vpricho dejstva, da naša fakulteta razpolaga z odličnim strokovnjakom v delovnem pravu, obžalujemo, da ta predmet ni vzbudil one pozornosti pri predlagateljih, ki bi si jo zaslužil.

Študijska pot se je najbolj približala sedanjí ureditvi beograjske in subotiske fakultete. Ves študij je razdeljen na štiri študijska leta, izpiti na osem skupin, ki se polagajo po dve vsako leto. Ko kandidat opravi vse te delne izpite, se mu izstavi diploma o dovršeni pravni fakulteti.

Za one diplomirane pravnike, ki žele doseči doktorsko čast, se uvedejo posebni enoletni doktorski tečaji, ki so razdeljeni v pet skupin. V njih mora slušatelj izdelovati seminarske naloge in ob zaključku položiti o predmetih svoje skupine rigoroz. Po uspešno opravljenem rigorozu mora doktorand spisati disertacijo in jo, potem ko jo je odobrila komisija profesorjev, braniti pred vsemi člani fakultetnega sveta. Ko je kandidat vse to uspešno opravil, mora svojo disertacijo natisniti in izročiti dekanatu 100 izvodov.

Za naše ljubljanske razmere je to torej popolna novost. Eno je gotovo: — tak način doktorata pomeni velik udarec za manj situirane študente, kajti dve leti časa za doktorski naslov je precej velik luksuz v današnjih časih.

Ali je nova ureditev pravnih fakultet dobra ali ne, o tem danes ne moremo soditi, to nam bo pokazal čas, ko bo nekaj generacij takih juristov že v praksi. Danes lahko navedemo v dobro uredbi, da je končno prinesla enotnost v ureditvi pravnega študija; v slabo pa to, kar pravijo praktiki s sodnega in upravnega področja, namreč, da pomeni naslonitev na beograjski sistem duhovno proletari-zacijo pravnškega naraščaja.

abc